

รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ Final Report

โครงการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง
พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7

โดย
สำนักวิชาการและวิจัย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
มีนาคม 2564

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7

โครงการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง
พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

รายงานการศึกษาระดับสมบูรณ์

เสนอโดย
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
มีนาคม 2564

คำนำ

โครงการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด เป็นโครงการตามแผนงานของ “โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด” สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 ปีงบประมาณ 2563 ที่สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ได้รับการสนับสนุนโครงการและงบประมาณ (เงินอุดหนุน) ตามหนังสือที่ ยธ 1115(ยอ.)/2843 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2563

โครงการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการและผลกระทบ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการ กลุ่มเป้าหมายในการประเมินผล ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผู้นำกลุ่มองค์กรหรือชุมชน จำนวน 60 คน และ ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 หมู่บ้านในตำบลบางโหนด จำนวน 382 คน ดำเนินการวิจัยด้วยการ เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในระดับชุมชนหมู่บ้านและตำบล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ และทัศนคติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัย ได้แก่ การประเมินบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลบางโหนดที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ การประเมินผลผลิตของโครงการตำบลมั่นคงฯ การประเมินผลกระทบโดยการ ประเมินการรับรู้ ความพึงพอใจ และทัศนคติของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ และข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการตำบลมั่นคงฯ

สถาบันขอขอบคุณสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 ที่ได้สนับสนุนโครงการและงบประมาณ ขอขอบคุณประชาชน ผู้นำชุมชนและองค์กรชุมชนท้องถิ่นทั้ง อบจ. สมุทรสาคร อบต.บางโหนด คณะครู รพ.สต.บางโหนด เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน ผู้ประกอบการ และพนักงานสถานประกอบการ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในตำบลบางโหนด ข้าราชการ พนักงานและเจ้าหน้าที่ภาครัฐทั้ง ป.ป.ส.ภ.7 ศอ.ปส.สมุทรสาคร ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร สภ.บางโหนด พช.เมืองสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรสาคร พศ.สมุทรสาคร ศธ.สมุทรสาคร ฯ ที่ได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคงฯ ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการตำบลมั่นคงฯ ต่อไป

สารบัญ

คำนำ	2
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาของการศึกษา	6
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
ขอบเขตการศึกษา	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของการติดตามประเมินผล	10
แนวคิดในการประเมินผลโครงการ	11
รูปแบบการประเมินผลโครงการ	12
กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ	21
โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
วิธีดำเนินการวิจัย	43
กลุ่มเป้าหมายในการประเมินผล	43
เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 การประเมินบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลบางไทร	47
ตอนที่ 2 การประเมินผลผลิตจากโครงการตำบลมั่นคงฯ	54
ตอนที่ 3 การประเมินผลกระทบจากโครงการตำบลมั่นคงฯ	58
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการตำบลมั่นคงฯ	67
บทที่ 5 บทวิเคราะห์ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอเชิงนโยบาย	
สรุปผลการวิจัย	70
บทวิเคราะห์	73
ข้อเสนอแนะ	77
เอกสารอ้างอิง	79
ภาคผนวก	80

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ 1	โมเดลการประเมินผลโครงการตามแนวคิดของสเตค	15
ภาพประกอบ 2	แนวทางการประยุกต์การประเมินของสเตค	16
ภาพประกอบ 3	แนวคิดและแนวทางการประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม	19
ภาพประกอบ 4	กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ	22

สารบัญตาราง

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง จำแนกตามโครงการย่อย 3 โครงการ	54
ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง จำแนกเป็นองค์กร	55
ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละของผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงาน และขับเคลื่อนโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง จำแนกตาม 3 โครงการ/กิจกรรม	56
ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละของระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดที่หมู่บ้าน/ชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น จำแนกตาม 3 โครงการ/กิจกรรม	57
ตารางที่ 4.5 จำนวน และร้อยละของการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด	57
ตารางที่ 4.6 จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล	58
ตารางที่ 4.7 จำนวน และร้อยละของข้อมูล “การรับรู้” เกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง จำแนกตาม 3 โครงการ/กิจกรรม	61
ตารางที่ 4.8 จำนวน และร้อยละของข้อมูล “ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง จำแนกตามช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	62
ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการแปลผลของข้อมูล ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคงพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง	63
ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการแปลผลของข้อมูลทัศนคติ ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง	65

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาของการศึกษา

ตำบลบางไทรตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร มีพื้นที่ประมาณ 21,937.50 ไร่ หรือประมาณ 35.1 ตารางกิโลเมตร ประชากร จำนวน 9,000 คนโดยประมาณ เพศหญิงมากกว่าเพศชาย สภาพพื้นที่เป็นที่ราบชายฝั่ง และพื้นที่ทางทิศใต้มีอาณาเขตจดอ่าวไทย ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเกลือ สวนมะพร้าว ประมงชายฝั่ง เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ค้าขาย และรับราชการ

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของตำบลบางไทรมีความหลากหลายค่อนข้างมาก อันเนื่องจากความแตกต่างของผู้คนซึ่งมีที่มาจากหลายกลุ่มหลายวัฒนธรรม เดิมที ประชากรที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในระยะแรกเริ่มหรือก่อตั้งชุมชนเป็นผู้อพยพมาจากด้านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อประมาณ 200 ปีที่แล้ว เข้ามาตั้งถิ่นฐาน และประกอบอาชีพทางการเกษตรเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว เมื่อพื้นที่ได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2512 ส่งผลให้นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศเข้าลงทุนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โรงงานที่ผุดขึ้นจำนวนมากได้ดึงดูดแรงงานไทยจากพื้นที่ต่างๆ และแรงงานต่างชาติทั้งเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชาเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก คนเหล่านี้จะมีการรวมกลุ่มหรือสร้างชุมชนตามพื้นเพของตน รวมทั้งพยายามดำรงอัตลักษณ์ผ่านทางศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม

สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางไทร ด้วยเหตุที่ตำบลบางไทรตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีถนนพระราม 2 ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่จะลงสู่ภาคใต้ และมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมค่อนข้างหนาแน่น จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงในการแพร่ระบาดของยาเสพติด ข้อมูลในปีงบประมาณ 2562 พบว่า ผู้เสพที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดมีจำนวน 21 ราย เป็นผู้เสพรายเก่าจำนวน 4 ราย และเป็นผู้เสพรายใหม่ จำนวน 13 ราย ทั้งหมดอยู่ในวัยแรงงาน อายุระหว่าง 20-49 ปี ในส่วนข้อมูลการค้ายาเสพติด พบว่ามีการจับกุมข้อหาครอบครองยาเสพติดเพื่อจำหน่าย จำนวน 1 ราย และข้อหาครอบครองจำนวน 4 ราย

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางไทรไม่รุนแรงเหมือนตำบลอื่นๆ ในอำเภอเมืองสมุทรสาคร แต่สถานการณ์ดังกล่าวมีโอกาสที่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันมีแนวโน้มชะลอตัวหรือหดตัว และกลุ่มนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงนักค้ายาและรับยาจากพื้นที่ใกล้เคียง นอกจากนั้นพื้นที่ตำบลบางไทรมีโอกาเป็นแหล่งพักคอยยาเสพติด เนื่องจากมีบ้านเช่าและหอพักจำนวนมาก มีแรงงานจำนวนมากทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมกับการส่งยาเสพติดหลายจุดตามเส้นทางถนนพระราม 2 ซึ่งอาจเป็น

โอกาสให้นักค้ายานายาเสพติดมาพักคอยเพื่อกระจายให้แก่ักค้ายาในพื้นที่ใกล้เคียงและลำเลียงลงไปในจังหวัดทางภาคใต้

แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ปี 2563 ได้กำหนดแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ภายใต้แผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติดซึ่งจะนำไปสู่ “พื้นที่ปลอดภัย” อันหมายถึง พื้นที่ที่มีการบริหารจัดการจนสามารถควบคุมปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง เช่น แหล่งมั่วสุม สถานบันเทิง เป็นต้น เพื่อมิให้มีอิทธิพลต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง คือกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี เข้าสู่วงจรยาเสพติด

โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เป็นโครงการหนึ่งในแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติดซึ่งมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้นในสถานศึกษา สถานประกอบการและหมู่บ้านชุมชนเพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้

1) ให้ทุกจังหวัด คอ.ปส.จ. และ คอ.ปส.อ. ใช้ฐานคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับตำบลเป็นจุดแตกหักในการเอาชนะยาเสพติดในพื้นที่ โดยกำหนดตำบลเป้าหมาย ดำเนินการครอบคลุมร้อยละ 50 ของตำบลในแต่ละจังหวัด

2) ให้อำเภอโดย คอ.ปส.อ. จัดตั้งหรือใช้กลไก/ชุดปฏิบัติการด้านยาเสพติดในระดับตำบลที่มีอยู่เดิมเป็นกลไกในการดำเนินงาน

3) ใช้เวทีในระดับพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน การประชุมเครือข่ายสถานประกอบการ/หรือประชุมผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม และการประชุมสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

4) กลไกระดับตำบลที่จัดตั้งขึ้น ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมจาก 3 ภาคส่วนหลัก ได้แก่ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชนในระดับตำบลโดยพิจารณาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

5) ดำเนินการเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในตำบลเป้าหมาย โดยเป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน ดังนี้

5.1) พื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ให้กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานศึกษาในทุกพื้นที่เสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาซึ่งอาจเป็นสาเหตุของความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด ตลอดจนเสริมสร้างให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมิให้เข้าสู่สถานศึกษา

5.2) พื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ เสริมสร้างให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมิให้เข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยชุด ชรบ. หรืออาสาสมัครต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

5.3) พื้นที่ปลอดภัยในสถานประกอบการ ให้กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานประกอบการและแรงงานในแต่ละพื้นที่ เสริมสร้างให้มีการให้โอกาสลูกจ้างที่ประสบปัญหายาเสพติด

ตลอดจนส่งเสริมสถานประกอบการให้มีระบบการจัดการปัญหายาเสพติด มีการดูแลลูกค้าให้มีเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 (ปปส.ภ.7) ได้ปรึกษาหารือร่วมกับ ศอ.ปส.จ./ศอ.ปส.อ. เมืองสมุทรสาคร และ อบต.บางโทรัด เพื่อกำหนดพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโทรัด และได้จัดทำโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด เพื่อรองรับแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ตามแนวทางปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด ได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปี 2563 และแบ่งโครงการออกเป็น 3 โครงการย่อย ดังนี้

- 1) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโทรัด
- 2) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโทรัด
- 3) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโทรัด

โครงการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด เป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้ในโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด ที่ระบุให้มีการติดตามประเมินผลโครงการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลย้อนกลับ (feed back) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการบริหารจัดการโครงการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการ
2. เพื่อประเมินผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินโครงการที่มีต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินโครงการที่เหมาะสมในระยะต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเพื่อติดตามประเมินผลโครงการ ไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการติดตามประเมินผล ประกอบมิติต่าง ๆ ดังนี้

1) การประเมินบริบท (Context evaluation) ติดตามประเมินในประเด็นการศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่เชื่อมโยงกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2) การประเมินผลผลิต (Product evaluation) ติดตามและประเมินผลในประเด็นต่อไปนี้

2.1) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร

2.2) จำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการที่ศึกษา

2.3) จำนวนระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้านชุมชน และภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น

2.4) จำนวนการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด

3) การประเมินผลกระทบ (Impact evaluation) ประเมินในประเด็นต่อไปนี้

3.1) การรับรู้ ความพึงพอใจ และทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ต่อโครงการที่ศึกษา

3.2) ข้อเสนอแนะ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ของโครงการ ได้แก่ ตำบลบางโหนด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายในการประเมินผล ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผู้นำกลุ่มองค์กรหรือชุมชน และประชาชนทั้งในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนและตำบล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทราบผลการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด รวมทั้งการบรรลุเป้าหมายของโครงการ ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขที่ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการทั้ง 3 โครงการย่อย

2. สามารถนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้ปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมาย และผู้ได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่

3. ผลการประเมินโครงการจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมทั้งสามารถกำหนดนโยบาย/เงื่อนไข/หลักเกณฑ์การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากยาเสพติดจากในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินผลโครงการ ได้แก่ ความหมาย แนวคิด และรูปแบบการประเมินผลโครงการ เพื่อนำมาเป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดในการติดตามประเมินผลโครงการ ดังนี้

ความหมายของการติดตามประเมินผล

การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการบริหารงาน/โครงการ และถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน โดยทั่วไป การประเมินผลถูกกำหนดให้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังกระบวนการวางแผน (Planning) และการปฏิบัติตามแผน (Implementation)

คำว่า การติดตามประเมินผล ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ การติดตามผล (Monitoring) และการประเมินผล (Evaluation)

การติดตามผล หมายถึง ระบบการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนมากที่สุดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (อรุณี เวียงแสง และคนอื่นๆ.2548:18-19) ด้วยเหตุนี้ การติดตามผลจึงสัมพันธ์กับปัจจัยนำเข้า (input) และผลผลิต (output) ของโครงการ และเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นตั้งแต่เริ่มดำเนินงานจนสิ้นสุดโครงการ ซึ่งจะต้องมีการติดตามเป็นระยะ เพื่อพิจารณาและทบทวนการดำเนินงานโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรของโครงการซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้า และกระบวนการและวิธีปฏิบัติงานทั้งในแง่ความเหมาะสมในแง่บริบทของพื้นที่และปัญหา อุปสรรคที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

การประเมินผล หมายถึง การศึกษาการดำเนินงานโครงการ ในแง่การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ เงื่อนไขและปัจจัยใดที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และหากจะดำเนินการต่อไปจะต้องแก้ไขปรับปรุงอย่างไร (อรุณี เวียงแสง และคนอื่นๆ.2548:19) โดยทั่วไป การประเมินผลจะพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประสิทธิภาพ (Efficiency) ประสิทธิผล (Effectiveness) และผลกระทบ (Impact) การประเมินผลสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1) การประเมินผลระหว่างการดำเนินงาน (On-going evaluation) เป็นการประเมินผลผลิต (outputs) และผลลัพธ์ (outcomes)
- 2) การประเมินผลภายหลังการดำเนินงาน (Ex-post evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ (outcomes) และผลกระทบ (impacts)

ความหมายที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการติดตามผลกับการประเมินผล กล่าวคือ การติดตามผลเป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ

ส่วนการประเมินผลเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการติดตามผล เพื่อประเมินผลหรือประเมินค่า และนำผลมาตัดสินความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของโครงการตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกำหนด

แนวคิดในการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Project Evaluation” แปลว่า การประเมินค่า หรือประเมินผล ส่วนโครงการนั้น หมายถึง กิจกรรมที่จัดทำขึ้นด้วยวัตถุประสงค์บางประการ ทั้งนี้ผู้จัดทำโครงการมุ่งหวังว่าเมื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้แล้วจะบรรลุ วัตถุประสงค์บางประการหรือหลายประการที่ตั้งไว้ กิจกรรมอย่างเดียวกันหากมีหลักเกณฑ์ หรือขั้นตอน หรือกระบวนการที่ดำเนินการแตกต่างกันก็จะได้ผลลัพธ์ไม่เหมือนกัน กล่าวได้ว่าเป็นคนละโครงการนั่นเอง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2536 : 1)

เชพุลเวดา และกุปตา ให้ความหมายการประเมินโครงการไว้ 2 นัยคือ ความหมายแรก หมายถึง กระบวนการในการตรวจสอบผลสำเร็จ ความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินงานตามโครงการ และความหมายที่สอง หมายถึง การดำเนินการเพื่อสะท้อนให้เห็นกระบวนการใน การเปรียบเทียบเพื่อบ่งชี้ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสังคมและสิ่งแวดล้อม ในระหว่าง และภายหลังการดำเนินงานกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการที่กำหนด (อังกาโน กิตติพัฒน์ นนทบุรีมดูลย์. 2538 : 127)

สมพร แสงชัย (อังกาโน กิตติพัฒน์ นนทบุรีมดูลย์. 2538 : 127) เห็นว่า การประเมินผลโครงการมี ความหมายครอบคลุม ดังนี้

- 1) การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนที่ตั้งไว้
- 2) การควบคุมและเร่งรัดการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผน
- 3) การศึกษาปัญหาในทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขแผนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 4) การศึกษาแผนงานที่ได้ดำเนินการแล้ว เพื่อให้ทราบคำตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่มีอย่างไร
- 5) การศึกษาดูผลกระทบทางตรง และทางอ้อมของการดำเนินงานตามโครงการซึ่งอาจเป็นข้อมูล ช่วยในการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

รูปแบบการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการมีหลายรูปแบบ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. รูปแบบหรือโมเดลที่นิยมประยุกต์ในการประเมินโครงการ นิศา ชูโต (2527 : 27) และปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2529 : 56 – 80) ได้สรุปรวบรวมโดยอ้างอิงจากเฮาส์ (House. 1980) ดังนี้

1) แนววิเคราะห์เชิงระบบ แนวการประเมินแบบวิเคราะห์ระบบมุ่งถึงผลที่จะได้จากโครงการและพยายามหาความเกี่ยวข้องของรูปแบบของแผนงานที่วางในโครงการกับตัวบ่งชี้ต่าง ๆ และผลที่เกิดจากโครงการโดยเข้าใจตรงกันเป็นเอกฉันท์เกี่ยวกับเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ ตลอดจนนโยบายและแผนงานของโครงการ ผลลัพธ์ที่สำคัญของการประเมินแนวนี้นี้คือ การชี้ให้เห็นประสิทธิภาพของโครงการ แต่การประเมินแนวนี้นี้มีจุดอ่อนคือ ขาดภาพรวมของนโยบาย แผนงานของโครงการนั้น ๆ

2) แนววัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แนวการประเมินแบบยึดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ได้ยึดวัตถุประสงค์เป็นประเด็นสำหรับการศึกษาผลของโครงการ วิธีการที่ใช้ได้แก่ การวางวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และการวัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้เพื่อตอบคำถามที่ว่า แผนงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือโครงการกำลังให้ผลตามที่ระบุวัตถุประสงค์ล่วงหน้าไว้หรือไม่

3) แนวการตัดสินใจ แนวการประเมินแบบยึดการตัดสินใจเป็นหลักนี้ถือว่า การประเมินเป็นการให้บริการด้านข้อมูลและข้อเสนอแนะ รวมทั้งโอกาสในทางเลือกแก่ผู้บริหาร วิธีการที่ใช้ ได้แก่ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการในสภาพการณ์ต่าง ๆ ขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่ เพื่อประมวลข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้ได้ข้อเสนอแนะที่เพียงพอสำหรับผู้บริหารของโครงการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผล และแนวทางการดำเนินโครงการทั้งนี้เพื่อตอบคำถามที่ว่า แผนงานมีประสิทธิภาพหรือไม่ และส่วนใดของแผนงานที่มีประสิทธิผลสูง ส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข

4) แนวอิสระจากเป้าหมาย การประเมินตามแนวอิสระจากเป้าหมายเกิดจากแนวคิดที่ว่า ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องรู้วัตถุประสงค์ของโครงการ หรือใช้วัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ประเมิน เพราะอาจเป็นการลำเอียงในการประเมินได้ แนวคิดหลักของการประเมินแบบนี้จึงมุ่งไปที่การดูผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากโครงการ แล้วเปรียบเทียบความสำคัญของผลเหล่านี้ว่าตรงกับความต้องการหรือไม่ การวิเคราะห์เชิงอรรถ และการตรวจสอบอย่างปราศจากอคติเป็นวิธีการที่สำคัญของการประเมินแบบนี้ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์ที่แท้จริง (Actual Effect) ของโครงการเป็นอย่างไร

5) แนวการศึกษาเฉพาะกรณี แนวการศึกษาเฉพาะกรณี มีแนวทางในการศึกษาเพื่อจะทราบว่า บุคคลอื่น ๆ ที่มีใช้ผู้บริหารหรือกลุ่มผู้รับผิดชอบโครงการเข้าใจโครงการในลักษณะอย่างไร โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมทั้งการศึกษาเอกสาร และเสนอผลการวิจัยโดยใช้การพรรณนาความ และผลลัพธ์ที่แนวการศึกษาแบบนี้ต้องการก็คือ บุคคลต่างกลุ่มมีทัศนะต่อโครงการอย่างไร

6) แนววิจารณ์ศิลปะ การประเมินตามแนววิจารณ์ศิลปะ การวิจารณ์ตามแนวทางนี้จะต้องอาศัยวิธีการของนักวิจารณ์ศิลปะ กล่าวคือ ผู้วิจารณ์ต้องมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ตนจะวิจารณ์ มีประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ มาอย่างมาจนสามารถรับรู้รายละเอียดและสามารถเข้าใจถึงความเกี่ยวข้องของรายละเอียดต่อภาพรวม ในการประเมินนักวิจัยประเมินผลจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะประเมิน ทั้งนี้จะต้องมีหลักฐาน แนวคิด และทฤษฎีที่เชื่อถือได้ในการประเมิน ผลของการประเมินจะเป็นการชี้ให้ผู้ร่วมโครงการเห็นคุณค่าของโครงการมากขึ้น

7) แนวกึ่งนิตินัย แนวการประเมินแบบกึ่งนิตินัย มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปแก้ไขประเด็นปัญหาในทางใดทางหนึ่ง โดยเปิดโอกาสให้ทั้งกลุ่มที่มีความเห็นพ้องและกลุ่มที่มีความเห็นแย้งได้นำสืบพยานบุคคล พยานเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ก่อนที่คณะกรรมการจะสรุปข้อเท็จจริงและตัดสินใจ ความถูกต้องของแนวทางนี้ย่อมต้องอาศัยการยอมรับร่วมกันตั้งแต่บุคคลที่ประกอบเป็นคณะกรรมการวิชาการ กระบวนการพิจารณา และกฎเกณฑ์ที่จะใช้ในการตัดสินใจ เป็นต้น

8) แนวตรวจสอบเชิงวิชาชีพ แนวตรวจสอบเชิงวิชาชีพสืบทอดแนวความคิดทางการประเมินผลของสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ เช่น สมาคมแพทย์ สมาคมครู เพื่อตัดสินคุณภาพผลงานของบุคคลร่วมวิชาชีพ โดยใช้เกณฑ์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการประเมินและอาศัยวิธีการ โดยกลุ่มบุคคลผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อหวังผลความยอมรับทางวิชาชีพ และเพื่อตอบคำถามที่ว่า ผู้ประกอบอาชีพกำหนดคุณค่าของโครงการไว้อย่างไร

2. การประยุกต์รูปแบบการประเมินผล จากความหมายของการติดตามประเมินผล และรูปแบบของการประเมินผลโครงการตามที่กล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดการนำไปประยุกต์หรือปรับใช้ในทางปฏิบัติหลากหลายรูปแบบ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1) รูปแบบการประเมินความสอดคล้อง (The Discrepancy Evaluation Model) การประเมินผลรูปแบบนี้ โพรวัส (Malcolm Provus) เป็นผู้พัฒนาขึ้น และอธิบายว่า การประเมินโครงการเป็นการค้นหาหรือใช้หลักเปรียบเทียบความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ในโครงการ กับการปฏิบัติงานจริงที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน โดยพิจารณาความไม่สอดคล้องในแต่ละชั้น (Provus. 1979: 242 – 283; Popham. 1975: 39 – 41) หรือดูว่าสิ่งที่เกิดจริงกับสิ่งคาดหวังและเกณฑ์เป็นอย่างไร เพื่อตัดสินว่าจะเนินการอย่างไรต่อไป คือ ดำเนินโครงการต่อ ดำเนินการซ้ำในขั้นเดิม ย้อนกลับไปตั้งต้นใหม่ หรือยุติการดำเนินโครงการ ขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การออกแบบโครงการ (Definition) คือการกำหนดปัจจัยที่จะทำให้เกิดการดำเนินการ กำหนดการสำหรับการดำเนินงาน และการกำหนดผลที่หวังจะได้รับจากการดำเนินการ

(2) การเตรียม (Installation) คือการนำปัจจัยที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่กระบวนการ

(3) กระบวนการที่ใช้เพื่อการดำเนินงาน (Process)

(4) ผลผลิต (Product) และการวิเคราะห์เกี่ยวกับการลงทุนตามเกณฑ์การประเมินยึดความเห็นของทีม ยึดการเปรียบเทียบระหว่างโครงการว่าโครงการใดใช้จ่าน้อยที่สุด เกณฑ์อาศัยผู้เชี่ยวชาญเสนอความเห็น

2) รูปแบบการประเมินโครงการตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) สตัฟเฟิลบีม เสนอรูปแบบการประเมินผลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยเห็นว่าการประเมินผลควรครอบคลุม 4 มิติ เรียกว่า ชิปปโมเดล (CIPP Model) ดังนี้

(1) บริบท (context) เป็นการประเมินความต้องการ และความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการศึกษา ตลอดจนศึกษาปัญหา อุปสรรคทั้งในและนอกระบบสังคมปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทาง และวัตถุประสงค์ของโครงการ

(2) ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการตรวจสอบความพร้อม ความเหมาะสม ของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ตลอดจนระบบการบริหารระบบการจัดการเพื่อวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรที่มีอยู่ และเป็นทางเลือกที่มีโอกาสทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการได้มากที่สุด

(3) กระบวนการ (Process) เป็นการประเมินการดำเนินการเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าการดำเนินงานตามโครงการนั้น จะมีปัญหา และอุปสรรคอย่างไรเพื่อที่จะสามารถทำการปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่

(4) ผลผลิต (Product) เป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าผลที่ได้จากการดำเนินโครงการ หรือโครงการประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ อย่างไร เพียงไร โดยพิจารณาจากผลที่ได้รับว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือดูว่าผลจากโครงการคุ้มค่าหรือไม่

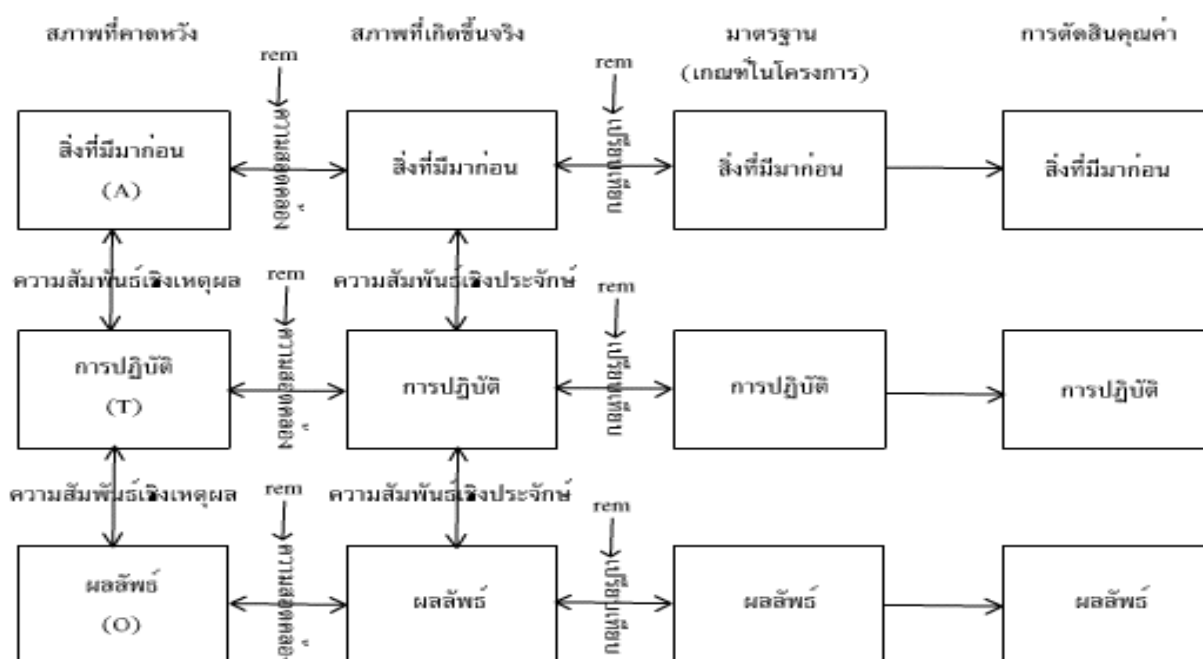
สำหรับการประเมินผลในแต่ละด้านนั้น ต้องอาศัยเกณฑ์ (Criteria) หลายอย่าง ได้แก่ การประเมินบริบท (Context) เกณฑ์ที่ควรเป็นตามสภาพการณ์ของสังคม และวัตถุประสงค์เดิมของโครงการ การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) พิจารณาจากต้นทุนและผลที่ได้รับรวมทั้งความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และการประเมินผลผลิต (Output) ใช้ทั้งเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute criteria) และเกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative criteria)

รูปแบบการประเมินที่สตัฟเฟิลบีมเสนอนี้ พบว่ามีความเป็นระบบมากขึ้น กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในโมเดลมีการประเมินส่วนย่อย ๆ ของโครงการ มีรายละเอียดเพิ่มเติมมากขึ้นว่าการประเมินมีบทบาทในด้านการตัดสินใจนั้น จะตัดสินใจอะไรบ้างอย่างไร ซึ่งถึงความสัมพันธ์ของโครงการกับ context ซึ่งดูว่าเกิดความเชื่อมโยงกับเวลา และการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างไร

3) รูปแบบการประเมินโครงการตามแนวคิดของไมเคิล สคริฟเวน (Micheal Scriven) สคริฟเวน เป็นนักประเมินที่พัฒนาการประเมินแบบเน้นผู้ใช้ (Consumer – oriented evaluation) โดยเน้นว่าเป้าหมายสำคัญในการประเมินควรอยู่ที่การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ การประเมินจึงต้องให้ความสำคัญ

กับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งเป็นเกณฑ์ภายนอกโครงการโดยได้ทำการตรวจสอบ 9 ขั้น ซึ่งไม่จำเป็นต้องทำตามลำดับ แต่ควรต้องได้ประเมินในทุก ๆ ขั้น ได้แก่ ลักษณะของโปรแกรม ลักษณะผลสรุปที่ต้องการหาหลักฐาน ตรวจสอบผลของโปรแกรม ตั้งและประเมินหาเกณฑ์ข้อดี/ข้อโต้แย้ง ประเมินค่าใช้จ่าย ทำลักษณะเดียวกันกับโปรแกรมคู่ขนาน หาประโยชน์ หาโปรแกรม และสรุปข้อดี/ข้อเสียของโปรแกรม ทั้ง 9 ขั้นนี้ สามารถทำซ้ำได้หลายรอบ จะเห็นว่ากลวิธีในการดำเนินการ มีความซับซ้อนขึ้น แต่ยังไม่ชัดเจนในแง่การปฏิบัติ และการรายงานผล

4) รูปแบบการประเมินโครงการตามแนวคิดของ โรเบิร์ต อี สเตค (Robert E. Stake) สเตค (Stake. 1967) ได้เสนอแบบจำลองการประเมินโครงการหรือแผนงาน ดังภาพประกอบ 1 ข้างล่างนี้

ภาพประกอบ 1 โมเดลการประเมินผลโครงการตามแนวคิดของสเตค

จากโมเดลข้างต้น การประเมินผลจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 ประการ ดังนี้

(1) การพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งที่คาดหวังที่จะเกิดขึ้น คือ สิ่งที่มีมาก่อน (Antecedent: A) การปฏิบัติ (Transaction: T) และผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (Outcome: O) ในการพิจารณาความสัมพันธ์ ทั้งสามส่วนเป็นการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Logical contingency) ร่วมกับการใช้ลักษณะ การตอบสนอง (Responsive evaluation model: rem) ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake holders) ในโครงการนั้น ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสามถือว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ (Empirical contingency)

(2) การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบทั้งสามคือ สิ่งที่มีมาก่อน การปฏิบัติ และผลลัพธ์ ระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เกิดขึ้นจริง ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด การพิจารณาความสอดคล้องได้อาศัยกระบวนการตอบสนอง (rem) เข้าช่วยในการพิจารณา

(3) การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มีประเมิน เป็นการดำเนินการต่อจากข้อ 1) และ 2) ข้างต้น เป็นการเปรียบเทียบที่อาศัยกระบวนการตอบสนอง (rem) เข้าร่วมในทุกขั้นตอน และผลการตัดสิน โดยการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจะนำไปสู่การตัดสินคุณค่าในองค์ประกอบทั้งสาม

ขั้นตอนการประเมินตามแนวคิดของสเตค ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

(1) ขั้นการอธิบาย โดยอธิบายเกี่ยวกับ Antecedents, Transaction และ Outcomes

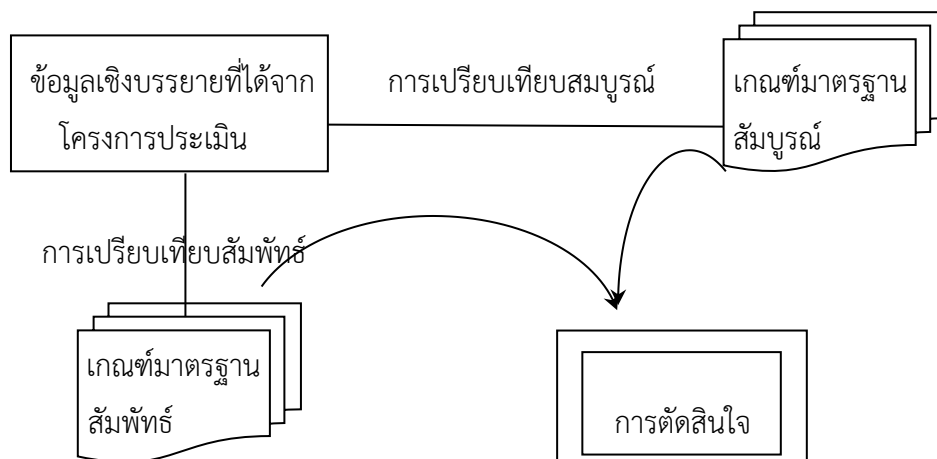
Antecedents หมายถึงสภาพการณ์ หรือเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนที่จะเริ่มโครงการ รวมถึงพฤติกรรมเริ่มต้นของบุคคลที่จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ เช่น ในระบบการเรียนการสอนจะเป็นความถนัด ประสบการณ์เดิม ความสนใจ และความต้องการ ซึ่งรวมเรียกว่า พฤติกรรมเริ่มต้น

Transaction เป็นการดำเนินการตามโครงการ ตามกิจกรรมต่าง ๆ มากมายที่ระบุดูอยู่ในโครงการ

Outcome คือผลที่เกิดขึ้นจากการจัดดำเนินโครงการ ครอบคลุมผลสัมฤทธิ์ตามที่ระบุในโครงการ รวมถึงผลกระทบต่าง ๆ (impact) ที่เกิดขึ้นด้วย

(2) ขั้นการตัดสินประเมินคุณค่า เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการบรรยายมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อการตัดสินว่าโครงการนั้นมีคุณภาพหรือไม่

เกณฑ์การตัดสิน ใช้ทั้งเกณฑ์มาตรฐานสัมบูรณ์ และเกณฑ์มาตรฐานสัมพัทธ์ ตามภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แนวทางการประยุกต์การประเมินของสเตค

การประเมินในยุคหลัง เน้นที่ต้องการให้เกิดการตอบสนอง (Responsive constructivist evaluation) โดยการยึดการได้ การเสียประโยชน์ (Claims และ Concern) และประเด็นปัญหา (Issue)

ของหุ้นส่วนทั้งหมดเป็นองค์ประกอบในการบริหารจัดการซึ่งลักษณะเช่นนี้จัดเป็นวิธีการของกลุ่มสร้างสรรค์นิยม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการตัดสินใจอย่างถ้อยแถลงกันทีละขั้นทีละตอนในระหว่างกลุ่มผู้เกี่ยวข้องซึ่งในเบื้องต้นมีความแตกต่างกันหรือขัดแย้งกัน เน้นการคำนึงถึงการได้ การเสียประโยชน์และประเด็นปัญหาของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มเป็นตัวบริหารจัดการว่าเป็นความพยายามที่จะทำให้เกิดการสร้างสร้งสรรค์ร่วมที่แสดงถึงการให้เกียรติแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่ามีความสำคัญต่อการประเมิน คำนึงถึงการควบคุมการประเมิน รวมทั้งแสดงถึงกระบวนการที่จะก่อให้เกิดทั้งสิทธิและความรู้ (Evaluation as an empowerment educative and progressive process) ในเวลาเดียวกับการบรรลุสิ่งคาดหวังในการประเมินบนพื้นฐานของการตัดสินใจด้วยค่านิยม หรือคุณค่า ซึ่งแนวทางเช่นนี้จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความรู้สึกเชื่อใจในแนวทางว่าจะก่อให้เกิดฉันทามติขึ้น

ในการดำเนินการประเมินนั้น GUBA ได้เสนอแนะกระบวนการ 12 ขั้นตอน ในความคิดเห็นของคณะผู้วิจัยคิดว่าขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือ การเจรจา (Negotiation) ด้วยกระบวนการอธิบายความโต้แย้งเชิงตรรกะ (Hermeneutic dialectic process) อย่างไรก็ตาม สามารถประยุกต์ขั้นตอนที่ GUBA เสนอมาใช้ในการศึกษาประเมินในครั้งนี้ 5 ขั้นตอนแรก ดังนี้

(1) การทำข้อตกลงกัน ผู้รับการประเมิน (Client) หรือผู้ให้การสนับสนุนการประเมิน (Sponsor) เพราะ GUBA กล่าวว่า การประเมินไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำได้ตามอำเภอใจแต่เป็นการปฏิบัติตามสิ่งที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มที่เรียกว่า ผู้ว่าจ้าง (Clients) ผู้สนับสนุน (Sponsors) ซึ่งเกี่ยวข้องตามกฎหมายและเกี่ยวข้องทางการเงิน ในตำแหน่งที่ทำสัญญาสำหรับการบริการ

(2) จัดระบบโครงสร้างการประเมิน

(3) จำแนกกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการประเมิน (Stakeholders) หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผล อาจจะจำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

(3.1) ตัวแทน (Agents) คือ บุคคลผู้ให้ผลการประเมิน ใช้ผลการประเมิน หรือส่งเสริมสนับสนุนการประเมิน เป็นกลุ่มที่ง่ายที่สุดในการจำแนก การประเมินมักจะได้รับการว่าจ้างจากกลุ่มนี้

(3.2) ผู้ได้รับประโยชน์ (Beneficiaries) คือ บุคคลซึ่งได้ประโยชน์จากการประเมิน (target or markets) แต่เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ไตร่ตรองมาก่อนเป็น “Unintended beneficiaries”

(3.3) ผู้เสียประโยชน์ (Victims) คือ บุคคลซึ่งได้รับผลด้านลบจากการประเมิน เป็นกลุ่มที่จำแนกได้ยากที่สุด เพราะว่าการกลุ่มบุคคลเหล่านี้ไม่ได้คิดว่าตนเองเป็นผู้เสียประโยชน์ และไม่ได้ระมัดระวังที่จะเป็นผู้เสียประโยชน์ เพราะว่าเขาไม่รู้เรื่องในการใช้แหล่งข้อมูล หรือไม่มีความสนใจเรื่องที่จะประเมิน

(4) พัฒนาแสวงหาจุดร่วม (Joint) ระหว่างกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการประเมิน โดยเน้นความร่วมมือและอะลุ้มอล่วย (Collaborative, Shared) โดยการสร้างด้วยกระบวนการอธิบายความโต้แย้งเชิงตรรกะ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการคำนึงถึงข้อร้องเรียน (Claims) กังวล (Concern) และประเด็นปัญหา (Issues) ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

(5) ทดสอบและขยายความคิดเห็น โดยใช้และให้ข้อมูล ข่าวสารเพิ่มเติมเพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จมากขึ้นจากข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

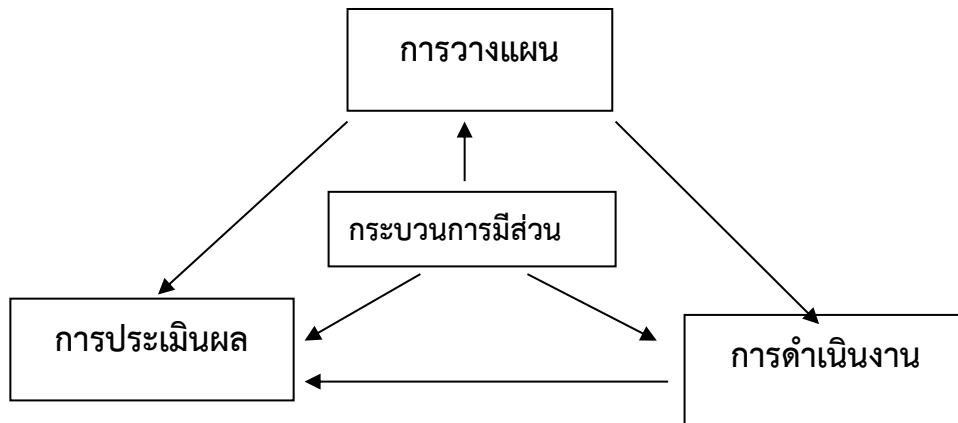
GUBA ให้ความเห็นว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือ เอกสารและบันทึกต่าง ๆ โดยเฉพาะในระบบราชการ เป็นแหล่งให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญมากแหล่งหนึ่ง ตรงกับข้อคิดเห็นของ GUBA ที่กล่าวว่า การประเมินที่มีประสิทธิภาพนั้น เอกสารและบันทึกต่าง ๆ เป็นแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่ สามารถเข้าถึงและมีอยู่อย่างมากที่สุด แต่ในทางตรงข้ามกลับถูกใช้น้อยที่สุด การประเมินมักจะเกิดในบริบทที่ไม่มีเอกสารสนับสนุนซึ่งไม่ควรจะเกิดขึ้นอีก

5) รูปแบบการประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วมพัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการและนักพัฒนา ในที่นี้ จะทบทวนเอกสารเฉพาะในส่วนของการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น

โดยทั่วไป แนวคิดในการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมมีรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินงานแทบไม่ต่างจากแนวคิดการประเมินผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดคือ แนวคิดนี้ได้นำเป้าหมายของการพัฒนาชนบทเข้ามาเป็นแนวคิดหลักในการออกแบบการประเมินผล ไม่ใช่เพียงเป้าหมายของโครงการ ดังที่ อภิชัย พันธเสน (2539) ได้กล่าวไว้ว่า **“เป้าหมายของการพัฒนาชนบทที่น่าจะเป็นนั้น ควรเน้นที่การเพิ่มและพัฒนาศักยภาพและความสามารถของชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาของเขาได้ด้วยตัวของเขาเอง...”** จากแนวคิดดังกล่าว ได้พัฒนาเป็นฐานความเชื่อของนักพัฒนาชนบทในการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชน (อรุณี เวียงแสง และคนอื่นๆ. 2548: 10-12) สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

- (1) เชื่อมมั่นและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นคน
- (2) เชื่อมมั่นในศักยภาพขององค์กรชาวบ้าน
- (3) เชื่อมมั่นในความร่วมมือและยอมรับความหลากหลายทางความคิด
- (4) เชื่อมมั่นในแนวทางการพัฒนาที่ยึด “คน” และ “ทรัพยากรธรรมชาติ” เป็นสำคัญ
- (5) การทำงานพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง

แนวคิดและฐานความเชื่อดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้การติดตามประเมินผลกลายเป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาหรือเป็นกระบวนการเดียวกัน ไม่ใช่สองสิ่งที่ยากจากกัน ซึ่งนำมาเป็นหลักในการออกแบบวงจรกระบวนการพัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม ตามภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แนวคิดและแนวทางการประเมินผลโครงการแบบมีส่วนร่วม

นอกจากนั้น แนวคิดนี้ได้กำหนดหลักการและหัวใจของการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้

หลักการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เป็นหลักการหรือมาตรฐานในการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เพื่อช่วยให้การดำเนินงานมีกรอบหรือแนวทางชัดเจน และช่วยให้การติดตามประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หลักการสำคัญมี 8 ประการ (อรุณี เวียงแสง และคนอื่น ๆ. 2548: 25-26) ดังนี้

(1) หลักประสิทธิภาพ เน้นให้การติดตามประเมินผลมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด แต่เกิดผลงานสูงสุด เป็นการใช้จ่ายตามมาตรฐานและเกิดผลงานที่มุ่งหวัง

(2) หลักประสิทธิผล การติดตามประเมินผลมีเป้าหมายที่จะให้เกิดผลงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ในแง่หลักประสิทธิผลจึงสัมพันธ์กับหลักประสิทธิภาพที่สามารถดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์มีค่าใช้จ่ายต่ำ และเกิดผลสูงสุด

(3) หลักเพียงพอ การติดตามประเมินผลต้องมีข้อมูลเพียงพอ โดยเฉพาะข้อมูลสำคัญ เช่น วัตถุประสงค์ของโครงการ ผลงานที่ตั้งเป้าหมายไว้ การดำเนินงานและผลที่เกิดขึ้น ทรัพยากร เป็นต้น

(4) หลักความเชื่อถือได้ หมายถึงข้อมูลที่นำมาใช้ในการติดตามประเมินผลต้องมีความน่าเชื่อถือ มีการตรวจสอบ และถูกต้องตามความเป็นจริง

(5) หลักสมเหตุสมผล การติดตามประเมินผลจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล หรือต้องชี้ให้เห็น “ผลที่เกิดขึ้นจะเนื่องมาจากเหตุนั่นเอง” หากการประเมินผลพบว่า เหตุและผลไม่สัมพันธ์กันก็จะถือว่า การประเมินผลนั้นมีความผิดพลาดที่จุดใดจุดหนึ่ง

(6) หลักความเป็นไปได้ การติดตามประเมินผลควรมีลักษณะที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ตัวอย่างโครงการอาจตั้งเป้าหมายสูงสุด แต่ขาดความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ เช่น โครงการกำหนดให้มีการวิจัย แต่ขาดบุคคลที่มีความสามารถในการวิจัย เป็นต้น

(7) หลักการแก้ไขปรับปรุง การติดตามประเมินผลต้องมีลักษณะที่พร้อมที่จะปรับปรุงหากพบว่ามีข้อบกพร่อง เช่น พบว่าตัวชี้วัดบางตัวเป็นไปไม่ได้เพราะสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปก็ควรมีการปรับปรุงตัวชี้วัด เป็นต้น

(8) หลักความเที่ยงธรรม หลักการนี้จะช่วยให้การติดตามประเมินผลเป็นไปอย่างเที่ยงธรรม ไม่มีอคติ จะช่วยให้การวิเคราะห์โครงการมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงและเที่ยงธรรม

หัวใจของการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เนื่องด้วยการติดตามประเมินผลจะครอบคลุมทุกส่วนของโครงการพัฒนา ทั้งกระบวนการทำงาน ความก้าวหน้าของงานตามกิจกรรมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ทรัพยากรที่ใช้ และผลกระทบต่าง ๆ จากการดำเนินโครงการ หัวใจสำคัญที่ต้องตระหนักเสมอในการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม มี 4 ประการ (อรุณี เวียงแสง และคนอื่นๆ. 2548: 24) ดังนี้

(1) ตระหนักถึงความสำคัญ ก่อนการติดตามประเมินผลต้องทำความเข้าใจร่วมกันทุกฝ่าย เพื่อทำความเข้าใจและกำหนดแนวทางการทำงานร่วมกัน

(2) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งเจ้าหน้าที่ กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร ผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ และอื่น ๆ เพื่อกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่าย

(3) มาตรฐานของการประเมิน การติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมจะไม่ยึดมาตรฐานของทีมประเมินหรือใครคนใดคนหนึ่ง แต่จะยึดมาตรฐานที่ทุกฝ่ายร่วมกันกำหนด เพราะผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่จะเข้าใจสภาพพื้นที่ดีกว่าคนนอก แต่อาจไม่สามารถเสนอข้อมูลได้ทุกเรื่องหรืออาจขาดมุมมองในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนทีมประเมินจากภายนอก แม้ว่า ความเข้าใจโครงการมีน้อยกว่าผู้ปฏิบัติงาน แต่เป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการจึงสามารถวิเคราะห์ได้อย่างรอบด้าน

(4) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการชี้ถูกชี้ผิด เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องให้ได้ทราบเงื่อนไขข้อจำกัด และศักยภาพของกันและกันเพื่อปรับปรุงงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการนั้น พบว่าวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญของการประเมินผลโครงการก็คือ การหาแนวทางตัดสินใจว่าสิ่งใดที่ควรจะทำต่อไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และตรวจสอบว่าระหว่างดำเนินโครงการนั้นมีปัญหาใดบ้างที่ควรปรับปรุงเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ การประเมินผลโครงการทั่วไปจึงมักใช้การประเมินผลทั้งแบบประเมินผลส่วนประกอบหรือโครงการย่อย (Formative Evaluation) และแบบประเมินผลภาพรวมหรือโครงการหลัก (Summative Evaluation)

แบบประเมินผลส่วนประกอบเป็นการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงการดำเนินงานเป็นสำคัญ ซึ่งมักจะใช้การประเมินผลระหว่างการดำเนินโครงการ (On-going) ผลที่ได้จะช่วยปรับกระบวนการบริหารโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่แท้จริง นอกจากนั้น การประเมินดังกล่าวจะช่วยตรวจสอบว่าโครงการได้ดำเนินไปตามแผนของโครงการหรือไม่ มีความก้าวหน้า มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

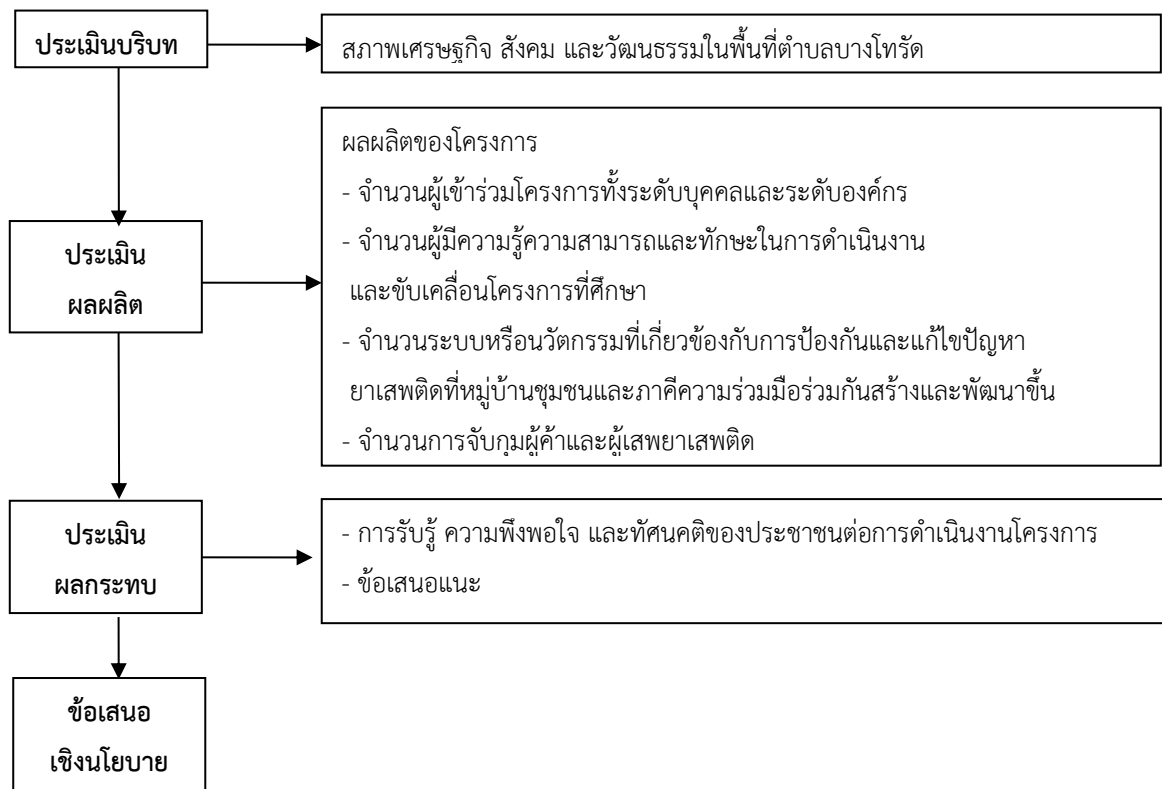
ส่วนการประเมินผลภาพรวม เป็นการประเมินผลสรุป มักจะใช้ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ ซึ่งผลที่ได้จะนำไปสู่การสรุปว่า โครงการได้บรรลุเป้าหมาย (Goals) หรือไม่อย่างไร ตลอดจนรายงานถึงสถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารโครงการใหม่ในลักษณะเดียวกันต่อไป

สำหรับการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการประเมินขึ้นเอง เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ ประกอบกับวัตถุประสงค์ในการประเมินผลครั้งนี้ มุ่งเน้นการประเมินผลการดำเนินโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการบริหารงานโครงการครั้งต่อไป และโครงการนี้ยังอยู่ระหว่างการดำเนินโครงการอยู่ (On-going) คณะผู้วิจัยจึงเห็นควรประเมินผลส่วนประกอบต่าง ๆ (Formative Evaluation) ของโครงการทั้งระบบโดยประยุกต์รูปแบบการประเมินโครงการตามแนวคิดของสต๊อฟเฟิลบีม ดังนี้

(1) การประเมินบริบท (Context evaluation) ประเด็นในการประเมิน ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลบางโหนดที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ

(2) การประเมินผลผลิต (Product evaluation) ประเด็นในการประเมิน ได้แก่ ประเมินผลผลิตของโครงการย่อยทั้ง 3 โครงการ คือ จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร จำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการที่ศึกษา จำนวนระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้านชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น และจำนวนการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด

(3) การประเมินผลกระทบ (Impact evaluation) ประเด็นในการประเมิน ได้แก่ การรับรู้ ความพึงพอใจ และทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ต่อโครงการที่ศึกษา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ตามภาพประกอบ 4 ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการ

โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 ได้ดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ตั้งแต่เดือนมิถุนายน - กันยายน 2563 โดยการจัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนดในวันศุกร์ที่ 13 มีนาคม 2563 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโหนดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนดในวันศุกร์ที่ 17 กรกฎาคม 2563 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโหนดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนดในวันพฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2563 และโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโหนดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนดในวันศุกร์ที่ 24 กรกฎาคม 2563 มีรายละเอียดของแต่ละโครงการดังนี้

1. โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

1.1 หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนด พบว่าในปีงบประมาณ 2562 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำนวน 21 ราย เป็นผู้เสพยาเก่า จำนวน 8 ราย และเป็นผู้เสพยาใหม่ จำนวน 13 ราย โดยผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจะเป็นวัยแรงงาน อายุระหว่าง 20-49 ปี ในส่วนข้อมูลการค้ายาเสพติด พบว่าในปี 2562 มีการจับกุมข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย 1 ราย ข้อหาครอบครอง 4 ราย

จากข้อมูลการบำบัดรักษาประกอบกับข้อมูลการจับกุม จะเห็นว่ามีสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่แม้ว่าจะไม่รุนแรงเหมือนตำบลอื่นๆ ในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนดมีโอกาที่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจประกอบกับกลุ่มนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ใกล้เคียง โดยยาเสพติดส่วนใหญ่จะรับมาจากตำบลท่าจีน ตำบลท่าฉลอม อำเภอเมืองสมุทรสาคร และอำเภอบ้านแพ้ว ตลอดจนลักษณะพื้นที่ของบางโหนดมีโอกาเป็นแหล่งพักคอยยาเสพติดเนื่องจากมีบ้านเช่า และหอพักเป็นจำนวนมาก มีแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งพื้นที่บางโหนดมีจุดที่เหมาะสมแก่การส่งยาเสพติดหลายจุดตามถนนพระราม 2 จึงมีโอกาที่กลุ่มนักค้ายาเสพติดจะนำยาเสพติดมาพักคอยในพื้นที่เพื่อกระจายยาเสพติดให้นักค้ายาเสพติดในพื้นที่ใกล้เคียงและลำเลียงลงไปยังจังหวัดทางภาคใต้

ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ได้มีแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยกำหนดเป็นแผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมุ่งก่อให้เกิด “พื้นที่ปลอดภัย” สำหรับประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15-24 ปี ขึ้น ซึ่งพื้นที่ปลอดภัย หมายถึง พื้นที่ซึ่งมีการบริหารจัดการจนสามารถควบคุมปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง เช่น แหล่งมั่วสุม สถานบันเทิง เป็นต้น เพื่อมิให้มีอิทธิพลต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงสูงเข้าไปสู่วงจรยาเสพติด

โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เป็นหนึ่งในโครงการของแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งใน สถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

1) ให้ทุกจังหวัด ศอ.ปส.จ.และ ศป.ปส.อ. ใช้ฐานคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับตำบล เป็นจุดแตกหักในการเอาชนะยาเสพติดในพื้นที่ โดยกำหนดตำบลเป้าหมายดำเนินการครอบคลุมร้อยละ 50 ของตำบล ในจังหวัด

2) ให้อำเภอ โดย ศป.ปส.อ. จัดตั้งหรือใช้กลไก/ชุดปฏิบัติการด้านยาเสพติดในระดับตำบลที่มีอยู่เดิมเป็นกลไกการดำเนินงาน

3) ใช้เวทีในระดับพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจแนวทางดำเนินงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน การประชุมเครือข่ายสถานประกอบการ/หรือประชุมผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม และการประชุมสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

4) กลไกระดับตำบล ที่จัดตั้งขึ้น ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมจาก 3 ภาคส่วนหลัก คือ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน ในระดับตำบล โดยพิจารณาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

5) ดำเนินการเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัย ในตำบลเป้าหมาย โดยเป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน

- พื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ให้กระทรวงศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ เสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติดตลอดจนเสริมสร้างให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมิให้เข้าสู่สถานศึกษา

- พื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล หมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ เสริมสร้างให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมิให้เข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยชุด ชรบ.

หรืออาสาสมัครต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน/ชุมชนด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

- พื้นที่ปลอดภัยในสถานประกอบการ ให้กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานประกอบการและแรงงานในแต่ละพื้นที่เสริมสร้างให้มีการให้โอกาสลูกจ้างที่ประสบปัญหาอาเสพติด ตลอดจนส่งเสริมให้สถานประกอบการให้มีระบบการจัดการปัญหาอาเสพติดมีการดูแลลูกจ้างมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปปส.ภ.7 ได้มีการหารือร่วมกับ คอ.ปส.จ./ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร และอบต.บางโทรัด เพื่อกำหนดพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด และได้จัดทำโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัดขึ้น เพื่อรองรับแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ตามแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อให้ตำบลบางโทรัดเป็นพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดเพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหาอาเสพติดในทุกมิติ

1.2.2 เพื่อส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโทรัดสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

1.2.3 เพื่อให้ ปปส.ภ.7 และ อบต.บางโทรัดที่มีที่ตั้งอยู่ในตำบลบางโทรัดเป็นกลไกที่สามารถอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาคาความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหายาเสพติดในพื้นที่ได้

1.3 ความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

โครงการ “ตำบลมั่นคง สร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด” เป็นโครงการตามมาตรการป้องกันยาเสพติด แนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ตามแผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด ซึ่งเป็นการเสริมสร้างปัจจัยเงื่อนไขทุกมิติในวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ให้มีสภาวะที่เอื้อต่อการป้องกันยาเสพติดและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดระบบการสนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดแผนงานบูรณาการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด พ.ศ. 2563 คือ ตัวชี้วัดที่ 1.1.1.1 จำนวนประชากรวัยเสี่ยงสูงได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด ตัวชี้วัดที่ 1.1.1.2 ร้อยละ 50 ของ 7,255 ตำบล/50 เขต มีสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อการป้องกันยาเสพติด และตัวชี้วัดที่ 3.1.1.1 ร้อยละ 80 ของผู้ป่วยยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา และได้รับการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง 1 ปี (Retention Rate)

1.4 เป้าหมายพื้นที่ตำบลบางโหนด

1.4.1 ประชากรเป้าหมาย

จำนวน 4,112 ครัวเรือน ประชากรโดยรวม 8,471 คน

1.4.2 พื้นที่เป้าหมาย

1) หมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 10 หมู่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำนาเกลือ สวนมะพร้าว ประมงชายฝั่ง เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย รับราชการ

2) สถานศึกษา จำนวน 11 แห่ง แยกเป็น

- โรงเรียนระดับประถมศึกษา 5 โรงเรียน
- โรงเรียนมัธยม 1 โรงเรียน (โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร)
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 ศูนย์

3) ศาสนสถานจำนวน 5 แห่ง

4) โรงพยาบาล 2 แห่ง

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบางโหนด
- โรงพยาบาลวัดเกตุมดีศรีวราราม (โรงพยาบาลสมุทรสาคร 2)

5) โรงงานทั้งหมดประมาณ 88 แห่ง

1.4.3 เป้าหมายการดำเนินการ

1) ขับเคลื่อนงานชุมชน สถานประกอบการ สถานศึกษา ศาสนสถาน ในพื้นที่ตำบลบางโหนด ตามแผนงาน/โครงการของจังหวัด และ ปปส.ภ. 7 สนับสนุน เช่น งานกองทุนแม่ของแผ่นดิน นิคมอุตสาหกรรม เยาชวน เป็นต้น

2) ควบคุมปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง ในพื้นที่ตำบลบางโหนด เพื่อมิให้ประชากรกลุ่มเสี่ยงสูงเข้าไปสู่ วงจรยาเสพติด โดยการจัดระเบียบพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด

3) เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ตำบลบางโหนด เช่น ปกครอง ตำรวจ ทหาร สถานศึกษา สถานประกอบการ พัฒนาชุมชน สาธารณสุขเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้นำชุมชน อสม. เป็นต้น

1.5 แนวทางการดำเนินงาน/โครงการย่อย/กิจกรรม

1.5.1 ประชุมชี้แจงโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนดร่วมกับ หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน

1.5.2 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชน เป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโหนด

1.5.3 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ ตำบลบางโหนด

1.5.4 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์

1.5.5 ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด รวมถึงการจัดทำแผนงาน กิจกรรมร่วมกันของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน

1.5.6 บูรณาการโครงการร่วมกับแผนงาน/โครงการของหน่วยงานในพื้นที่ตามแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง

1.5.7 ส่งเสริม/พัฒนากลไกการดำเนินงานในพื้นที่บางโพธิ์ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

1.5.8 การพัฒนาระบบ/กลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)

1.5.9 สนับสนุนและผลักดันให้เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านชุมชน

1.5.10 การจัดตั้งชุด ชรบ. เพื่อเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้านชุมชน รวมถึงการพัฒนาระบบการแจ้งข้อมูลข่าวสารยาเสพติด

1.5.11 บูรณาการแผนงาน โครงการ และกิจกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อพัฒนาและสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ ชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1.5.12 การจัดทำสื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

1.5.13 การบูรณาการร่วมระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์เพื่อลดระดับความเดือดร้อนและสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้กับตำบลบางโพธิ์จากปัญหายาเสพติด

1.5.14 การบูรณาการมาตรการบังคับใช้กฎหมาย-ป้องกัน-บำบัดฟื้นฟูในระดับหมู่บ้านชุมชนเพื่อลดระดับปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์

1.5.15 ติดตามและประเมินโครงการโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดตำบลบางโพธิ์ เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพื้นที่ปลอดภัยในพื้นที่ภาค 7 ต่อไป

1.6 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

เดือนมิถุนายน - กันยายน 2563

1.7 งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณของส่วนท้องถิ่น (อบต.บางโพธิ์)/งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/งบประมาณของ ปปส.ภ.7 (งบปกติ/งบเงินอุดหนุน) โดยงบปกติของ ปปส.ภ.7 เบิกจ่ายงบประมาณ

จากทศกิจกรรม 9.1.3.3 โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่เฉพาะภาค 7 และงบประมาณเงินอุดหนุนตามที่หน่วยงานภาคประชาชนในพื้นที่จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ภายใต้กรอบและหลักเกณฑ์ของเงินงบประมาณเงินอุดหนุนฯ

1.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.8.1 ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโหนด อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร ได้รับการแก้ไขปัญหายาเสพติดและลดปัญหาความเดือดร้อนจากผลกระทบของปัญหายาเสพติด

1.8.2 พื้นที่ตำบลบางโหนด เป็นพื้นที่ปลอดภัยที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สามารถเฝ้าระวังและป้องกันปัญหายาเสพติดได้

1.8.3 สามารถควบคุมปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยงในตำบลบางโหนด ไม่ให้มีอิทธิพลเหนี่ยวนำประชากรกลุ่มเสี่ยงสูงและประชากรในพื้นที่เข้าไปสู่วงจรยาเสพติด

1.8.4 ประชาชนเกิดความพึงพอใจและเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเจ้าหน้าที่

1.8.5 ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนด

2. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนด

2.1 หลักการและเหตุผล

สถานการณ์ยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนด พบว่าในปีงบประมาณ 2562 มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจำนวน 21 ราย เป็นผู้เสพยาเก่า จำนวน 8 ราย และเป็นผู้เสพยาใหม่ จำนวน 13 ราย โดยผู้เข้ารับบำบัดรักษาจะเป็นวัยแรงงาน อายุระหว่าง 20-49 ปี ในส่วนข้อมูลการค้ายาเสพติด พบว่าในปี 2562 มีการจับกุมข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย 1 ราย ข้อหาครอบครอง 4 ราย

จากข้อมูลการบำบัดรักษาประกอบกับข้อมูลการจับกุม จะเห็นว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่แม้ว่าจะไม่รุนแรงเหมือนตำบลอื่นๆ ในพื้นที่อำเภอมืองสมุทรสาคร แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนดมีโอกาสที่จะเพิ่มขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจประกอบกับกลุ่มนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงกับนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ใกล้เคียง โดยยาเสพติดส่วนใหญ่จะรับมาจากตำบลท่าจีน ตำบลท่าฉลอม อำเภอมืองสมุทรสาคร และอำเภอบ้านแพ้ว ตลอดจนลักษณะพื้นที่ของบางโหนดมีโอกาสเป็นแหล่งพักคอยยาเสพติด เนื่องจากมีบ้านเช่า และหอพักเป็นจำนวนมาก มีแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งพื้นที่บางโหนดมีจุดที่เหมาะสมแก่การส่งยาเสพติดหลายจุดตามถนนพระราม 2 จึงมีโอกาสดักกลุ่มนักค้า

ยาเสพติดจะนำยาเสพติดมาพักคอยในพื้นที่เพื่อกระจายยาเสพติดให้นักค้ายาเสพติดในพื้นที่ใกล้เคียงและลำเลียงลงไปยังจังหวัดทางภาคใต้

ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ได้มีแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยกำหนดเป็นแผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมุ่งก่อให้เกิด “พื้นที่ปลอดภัย” สำหรับประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15-24 ปี ขึ้น ซึ่งพื้นที่ปลอดภัย หมายถึง พื้นที่ซึ่งมีการบริหารจัดการจนสามารถควบคุมปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง เช่น แหล่งมั่วสุม สถานบันเทิง เป็นต้น เพื่อมิให้มีอิทธิพลต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงสูงเข้าไปสู่วงจรยาเสพติด

การจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโหนด เป็นกิจกรรมที่ ปปส.ภ.7 ร่วมกับ อบต.บางโหนด กำหนดขึ้น ภายใต้โครงการ “ตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด” ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการของแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งใน สถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้

1) ให้ทุกจังหวัด คอ.ปส.จ.และ คป.ปส.อ. ใช้ฐานคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับตำบล เป็นจุดแตกหักในการเอาชนะยาเสพติดในพื้นที่ โดยกำหนดตำบลเป้าหมายดำเนินการครอบคลุมร้อยละ 50 ของตำบล ในจังหวัด

2) ให้อำเภอ โดย คป.ปส.อ. จัดตั้งหรือใช้กลไก/ชุดปฏิบัติการด้านยาเสพติดในระดับตำบลที่มีอยู่เดิมเป็นกลไกการดำเนินงาน

3) ใช้เวทีในระดับพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจแนวทางดำเนินงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประชุมกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน การประชุมเครือข่ายสถานประกอบการ/หรือประชุมผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรม และการประชุมสำนักเขตพื้นที่การศึกษา

4) กลไกระดับตำบล ที่จัดตั้งขึ้น ดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีส่วนร่วมจาก 3 ภาคส่วนหลัก คือ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชนในระดับตำบล โดยพิจารณาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด

5) ดำเนินการเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัย ในตำบลเป้าหมาย โดยเป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน

- พื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ให้กระทรวงศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบในสถานศึกษา ในแต่ละพื้นที่ เสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหา ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของความเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติดตลอดจนเสริมสร้างให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมิให้เข้าสู่สถานศึกษา

- พื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้กระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลหมู่บ้าน/ชุมชนในพื้นที่ เสริมสร้างให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมิให้เข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยชุด ชรบ.

หรืออาสาสมัครต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง

- พื้นที่ปลอดภัยในสถานประกอบการ ให้กระทรวงแรงงานและหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานประกอบการและแรงงานในแต่ละพื้นที่เสริมสร้างให้มีการให้โอกาสลูกจ้างที่ประสบปัญหาอาเสพติด ตลอดจนส่งเสริมให้สถานประกอบการให้มีระบบการจัดการปัญหาอาเสพติดมีการดูแลลูกจ้างมิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

จากสถานการณ์ปัญหาอาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ ประกอบกับแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ได้มีแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมโดยได้กำหนดเป็นแผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด ซึ่งมุ่งก่อให้เกิด “พื้นที่ปลอดภัย” และจุดเน้นเชิงพื้นที่ยุทธศาสตร์ (ที่ตั้งสำนักงาน ปปส.ภ.7) ของ ปปส.ภ.7 ดังนั้น ปปส.ภ.7 จึงได้กำหนดจัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ “เพื่อจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์” ในวันศุกร์ที่ 13 มีนาคม 2563 ณ ห้องประชุม 501 (ชั้น 5) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 เลขที่ 90/9 หมู่ที่ 1 ตำบลบางโพธิ์ อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อชี้แจงโครงการฯและจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ ขึ้น

2.2 วัตถุประสงค์

2.2.1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียด และแนวทางการดำเนินโครงการให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 เพื่อจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการเสริมสร้างตำบลมั่นคง สร้างพื้นที่ปลอดภัยจากยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์

2.2.3 เพื่อส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโพธิ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

2.3 ความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ เป็นการดำเนินการตามตามมาตรการป้องกันยาเสพติด แนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ตามแผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติดซึ่งเป็นการเสริมสร้างปัจจัยเงื่อนไขทุกมิติในวิถีชีวิตของแต่ละกลุ่มเป้าหมายให้มีสถานะที่เอื้อต่อการป้องกันยาเสพติดและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดระบบการสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดแผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด พ.ศ. 2563 คือ ร้อยละ 50 ของ 7,255 ตำบล/50 เขต มีสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อการป้องกันยาเสพติด

2.4 กรอบเนื้อหาการประชุม

- 2.4.1 สถานการณ์ปัญหายาเสพติด และแนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 2.4.2 แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563
- 2.4.3 การจัดทำแผน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงาน/ปัญหาอุปสรรค/ปัจจัยความสำเร็จ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนงาน

2.5 รูปแบบ/วิธีการ ในการจัดประชุม

บรรยาย/อภิปราย/แบ่งกลุ่มจัดทำแผนฯ

2.6 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 120 คน ประกอบด้วย

2.6.1 ศอ.ปส.จ.สมุทรสาคร	จำนวน	2 คน
2.6.2 ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร	จำนวน	2 คน
2.6.3 พัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร	จำนวน	2 คน
2.6.4 พัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสมุทรสาคร	จำนวน	2 คน
2.6.5 สถานีตำรวจภูธรบางโทรัด	จำนวน	2 คน
2.6.6 สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสมุทรสาคร	จำนวน	2 คน
2.6.7 สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร	จำนวน	2 คน
2.6.8 อบจ.สมุทรสาคร	จำนวน	5 คน
2.6.9 อบต.บางโทรัด	จำนวน	5 คน
2.6.10 รพ.สต.บางโทรัด	จำนวน	2 คน
2.6.11 เครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินจังหวัดสมุทรสาคร	จำนวน	15 คน
2.6.12 อสม.ในพื้นที่ตำบลบางโทรัด	จำนวน	10 คน
2.6.13 ผู้นำชุมชน/เครือข่ายภาคประชาชน	จำนวน	20 คน
2.6.14 ผู้แทนสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโทรัด	จำนวน	10 คน
2.6.15 ผู้แทนสถานประกอบการในพื้นที่ตำบลบางโทรัด	จำนวน	10 คน
2.6.16 เครือข่ายวิชาการ	จำนวน	15 คน
2.6.17 เจ้าหน้าที่ ปปส.ภ.7	จำนวน	14 คน

2.7 วิทยากร

ปภ.ครอง/ปปส./พัฒนาชุมชน/ตำรวจ/อบต.บางโทรัด/ประธานเครือข่ายกองทุนแม่จังหวัดสมุทรสาคร

2.8 ห้วงเวลาในการจัดประชุม

วันศุกร์ที่ 13 มีนาคม 2563

2.9 สถานที่จัดประชุม

ห้องประชุม 501 สำนักงาน ปปส.ภ.7 ชั้น 5 ต.บางไทร อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

2.10 งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณของ ปปส.ภ.7 จากระเบียบการเงิน 9.1.3.3

2.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.11.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบวัตถุประสงค์ และแนวทางในการดำเนินโครงการ “ตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดตำบลบางไทร”

2.11.2 ได้แผนปฏิบัติการร่วมในการบูรณาการในการขับเคลื่อนโครงการ “ตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดตำบลบางไทร”

2.11.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลบางไทร มีการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงและยาเสพติดในทุกมิติได้อย่างยั่งยืน

3. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางไทรภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดตำบลบางไทร

3.1 หลักการและเหตุผล

โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เป็นหนึ่งในโครงการของแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งใน สถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สำนักงาน ปปส.ภ.7 ร่วมกับ ศอ.ปส.จ.สมุทรสาคร/ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร และ อบต.บางไทร จัดทำโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร เพื่อรองรับแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ตามแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตำบลบางไทรเป็นพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหา ยาเสพติดในทุกมิติ ส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางไทร สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน และให้ ปปส.ภ.7 และอบต.บางไทร ที่มีที่ตั้งอยู่ในตำบลบางไทร เป็นกลไกที่สามารถอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหาเสพติดในพื้นที่ได้ ซึ่งเมื่อวันศุกร์ที่ 13 มีนาคม 2563 ได้มีการเปิดปฏิบัติการโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร ณ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 แล้วนั้น แนวทางการดำเนินงานต่อไปคือการบูรณาการโครงการร่วมกับแผนงาน/โครงการของหน่วยงานในพื้นที่ตามแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อม เพื่อการ

ป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้าน ชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ส่งเสริม/พัฒนากลไกการดำเนินงานในพื้นที่บางโหนด เพื่อให้สามารถ ขับเคลื่อนงานในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนติดตามและประเมินโครงการเพื่อพัฒนารูปแบบ การดำเนินงานพื้นที่ปลอดภัยในพื้นที่ภาค 7 ต่อไป

การแก้ปัญหาเสพติดตามแผนตำบลมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด เป็นแผนการแก้ปัญหาเสพติด ในเชิงพื้นที่ (Area) เพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหาเสพติดในทุกมิติ ให้บรรลุเป้าหมาย สังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติดด้วยการทำให้เกิดตำบลมั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติด โดยมีกรอบคิด การแก้ปัญหา คือ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่แพร่ระบาด แหล่งมั่วสุม และสถานบริการ สร้างพื้นที่ปลอดภัยที่มีการบริหารจัดการทุกภาคส่วน ได้แก่ สถานศึกษา สถานประกอบการ หมู่บ้าน ชุมชน และหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 3 มิติ ได้แก่ 1) การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง และเยียวยาแก้ไขปัญหากลุ่มที่ประสบปัญหา อาทิ ผู้เสพ – ผู้ติดเพื่อให้ลดละเลิกยาเสพติด 2) เพิ่มปัจจัย/พื้นที่บวก โดยจัดกิจกรรมและพื้นที่ เชิงบวกเพื่อป้องกันยาเสพติด 3) การขจัดหรือควบคุม เฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง

ในมิติของการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง และเยียวยาแก้ไขปัญหผู้เสพผู้ติด เพื่อให้ลดละเลิกยาเสพติด นั้น ให้ความสำคัญในการดำเนินการค้นหาผู้เสพผู้ติดเพื่อเข้ารับการรักษา และให้การดูแลช่วยเหลือ หลังการบำบัด โดยการใช้กระบวนการชุมชนเป็นศูนย์กลาง หรือ Community Based Treatment and Care : CBTx ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการบำบัดฟื้นฟูและดูแลผู้ป่วยยาเสพติดภายใต้แนวคิด “ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด” บำบัดฟื้นฟูโดยใช้กลไกผู้นำชุมชน ภาคประชาชน อาสาสมัครในพื้นที่ ชักชวน จูงใจ ให้ผู้ใช้ผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่การบำบัดรักษา บูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง ภาครัฐ ภาคประชาสังคม รวมไปถึงครอบครัว และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือผู้ใช้และผู้เสพยาเสพติดในชุมชน แบบรอบด้าน ทั้งในด้านของสุขภาพ การเสพติด รวมไปถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้พวกเขา เหล่านั้นกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ดังนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการดำเนินการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) ในพื้นที่ตำบลบางโหนด สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 จึงได้จัดโครงการ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโหนดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ขึ้น

3.2 วัตถุประสงค์

3.2.1 เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงานการบำบัดฟื้นฟูผู้สูงอายุเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community Based Treatment and Care: CBTx)

3.2.2 เพื่อเสริมสร้าง/พัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ในการค้นหา คัดกรอง การบำบัดฟื้นฟู และการติดตามช่วยเหลือโดยกระบวนการชุมชน

3.2.3 เพื่อส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโพธิ์สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน

3.2.4 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างหน่วยงาน ตลอดจนร่วมกันนำเสนอปัญหา/อุปสรรคการทำงานเพื่อหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกันต่อไป

3.3 ความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโพธิ์ภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ เป็นการถ่ายทอดนโยบายด้านยาเสพติด ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานการบำบัดฟื้นฟูโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัด แผนงานบูรณาการการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด พ.ศ. 2563 ระดับแนวทาง คือ ร้อยละ 80 ของผู้ป่วยยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและได้รับการติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง 1 ปี และสอดคล้องกับตัวชี้วัดร้อยละ 50 ของ 7,255 ตำบล/50 เขต มีสภาพแวดล้อมทางสังคมเพื่อการป้องกันยาเสพติด

3.4 กรอบเนื้อหาการประชุม

3.4.1 การบรรยาย

- แนวทางการบำบัดฟื้นฟูผู้สูงอายุเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)
- การดูแลผู้ป่วยยาเสพติดที่มีอาการทางจิต

3.4.2 การอภิปราย

- รูปแบบการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)

3.4.3 การจัดทำแผน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงาน/ปัญหาอุปสรรค/ปัจจัยความสำเร็จ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนงาน

3.5 รูปแบบ/วิธีการ ในการจัดประชุม

บรรยาย/อภิปราย/แบ่งกลุ่มกำหนดแนวทาง/สรุปการประชุม

3.6 เป้าหมาย จำนวน 52 คน ประกอบด้วย

3.6.1 เจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดสมุทรสาคร (ศอ.ปส.จ.สมุทรสาคร) จำนวน 1 คน

3.6.2 เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอเมือง (ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร) จำนวน 1 คน

3.6.3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอเมืองสมุทรสาคร ที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 1 คน

3.6.4 เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 1 คน

3.6.5 สถานีตำรวจภูธรบางโทรัด ที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 1 คน

3.6.6 เจ้าหน้าที่จาก รพ.สต.บางโทรัด ที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 2 คน

3.6.7 เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลวัดเกตุมดีศรีวราราม ที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 2 คน

3.6.8 เจ้าหน้าที่จาก บมจ.เจริญโภคภัณฑ์อาหาร (โรงงานผลิตอาหารสัตว์น้ำมหาชัย) จำนวน 2 คน

3.6.9 เจ้าหน้าที่จาก อบต. บางโทรัด จำนวน 1 คน

3.6.10 ผู้นำชุมชน/ อสม. ในพื้นที่ตำบลบางโทรัด จำนวน 10 หมู่ ๆ ละ 2 คน รวม 20 คน

3.6.11 วิทยากรและเจ้าหน้าที่ ปปส.ภ.7 รวม 20 คน

3.7 วิทยากร

- สำนักงานสาธารณสุข
- โรงพยาบาล/รพ.สต.
- ภาคประชาชน
- ปปส.ภ.7

3.8 ระยะเวลา

วันศุกร์ที่ 17 กรกฎาคม 2563

3.9 สถานที่จัดประชุม

ห้องประชุมแสงสิงแก้ว ชั้น 5 สำนักงาน ปปส.ภาค 7 ต.บางโทรัด อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

3.10 งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณของ ปปส.ภ.7 จากรหัสกิจกรรม 9.1.3.3

3.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.11.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานการบำบัดฟื้นฟูผู้ใช้นายาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (Community Baste Treatment and Care: CBTx)

3.11.2 ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้รับการเสริมสร้าง/พัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงาน ในการค้นหา คัดกรองการบำบัดฟื้นฟู และการติดตามช่วยเหลือโดยกระบวนการชุมชน

3.11.3 กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโพธิ์เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ของตนเองอย่างยั่งยืน

3.11.4 เกิดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างหน่วยงาน และร่วมกันค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำงาน

4. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์

4.1 หลักการและเหตุผล

โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เป็นหนึ่งในโครงการของแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งใน สถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สำนักงาน ปปส.ภ.7 ร่วมกับ ศอ.ปส.จ.สมุทรสาคร/ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร และ อบต.บางโพธิ์ จัดทำโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ เพื่อรองรับแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2563 ตามแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตำบลบางโพธิ์เป็นพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในทุกมิติ ส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโพธิ์ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน และให้ ปปส.ภ.7 และอบต.บางโพธิ์ ที่มีที่ตั้งอยู่ในตำบลบางโพธิ์ เป็นกลไกที่สามารถอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากปัญหายาเสพติดในพื้นที่ได้ ซึ่งเมื่อวันศุกร์ที่ 13 มีนาคม 2563 ได้มีการเปิดปฏิบัติการโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ ณ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 7 แล้วนั้น แนวทางการดำเนินงานต่อไปคือการบูรณาการโครงการร่วมกับแผนงาน/โครงการของหน่วยงานในพื้นที่ตามแผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยขึ้น ทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้านชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ส่งเสริม/พัฒนากลไกการดำเนินงานในพื้นที่บางโพธิ์ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนติดตามและประเมินโครงการเพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพื้นที่ปลอดภัยในพื้นที่ภาค 7 ต่อไป

การแก้ปัญหายาเสพติดตามแผนตำบลมั่นคง ปลอดภัยยาเสพติด เป็นแผนการแก้ปัญหา ยาเสพติดในเชิงพื้นที่ (Area) เพื่อลดระดับความรุนแรงของปัญหา ยาเสพติดในทุกมิติ ให้บรรลุ เป้าหมายสังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติดด้วยการทำให้เกิดตำบลมั่นคงปลอดภัยจากยาเสพติด โดยมี กรอบคิดการแก้ปัญหา คือ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่แพร่ระบาด แหล่งมั่วสุม และสถาน บริการ สร้างพื้นที่ปลอดภัย ที่มีการบริหารจัดการทุกภาคส่วน ได้แก่ สถานศึกษา สถานประกอบการ หมู่บ้านชุมชน และหน่วยงาน/องค์กรต่างๆ เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดใน 3 มิติ ได้แก่ 1) การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยง และเยียวยาแก้ไขปัญหากลุ่มที่ประสบ ปัญหา อาทิ ผู้เสพ - ผู้ติดเพื่อให้ลดละเลิกยาเสพติด 2) เพิ่มปัจจัย/พื้นที่บวก โดยจัดกิจกรรมและ พื้นที่เชิงบวกเพื่อป้องกันยาเสพติด 3) การขจัดหรือควบคุมเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง เพื่อให้การ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2563 เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 จึงได้มีการโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา ในพื้นที่ตำบลบางโทรัดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด

4.2 วัตถุประสงค์

4.2.1 เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศรจ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้มี เวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงาน และสามารถนำประสบการณ์ไปประยุกต์ ใช้ในพื้นที่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2 เพื่อให้มีรูปแบบ ช่องทางในการสร้างการรับรู้ และสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็กและ เยาวชนในสถานศึกษาที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

4.2.3 เพื่อส่งเสริมและเพิ่มโอกาสให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้สร้างเครือข่ายและดำเนินงานระดับพื้นที่ สามารถร่วม บูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกันอย่าง มีประสิทธิภาพ

4.2.4 เพื่อส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโทรัดสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

4.2.5 เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างหน่วยงาน ตลอดจน ร่วมกันนำเสนอปัญหา/อุปสรรคการทำงานเพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกันต่อไป

4.3 ความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโทรัดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด เป็นการถ่ายทอดนโยบายด้านยาเสพติดไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลไกการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดแผนงานบูรณาการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด พ.ศ. 2563 ระดับแนวทาง คือ ร้อยละ 50 ของ 7,255 ตำบล/50 เขต มีระบบนิเวศทางสังคมเพื่อการป้องกันยาเสพติด และตัวชี้วัดสำนักงาน ป.ป.ส. ระดับกิจกรรม ได้แก่ จำนวนประชากรได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด และการสร้างสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมป้องกันยาเสพติด

4.4 กรอบเนื้อหาการประชุม

4.4.1 การบรรยายในหัวข้อ “แนวทางการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาปี 2563”

4.4.2 การบรรยายในหัวข้อ “แนวทางการขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโทรัด ภายใต้โครงการ “ตำบลมั่นคง สร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด”

4.4.3 การอภิปรายในหัวข้อ “แนวทางขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา”

4.4.4 การอภิปรายในหัวข้อ “ปัจจัยแห่งความสำเร็จการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและข้อจำกัดในการดำเนินงานที่ผ่านมา”

4.5 รูปแบบ/วิธีการ ในการจัดประชุม

บรรยาย/อภิปราย/สรุปการประชุม

4.6 เป้าหมาย จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

4.6.1 เจ้าหน้าที่ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดสมุทรสาคร (ศอ.ปส.จ.สมุทรสาคร) จำนวน 2 คน

4.6.2 เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอเมือง (ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร) จำนวน 2 คน

4.6.3 เจ้าหน้าที่ อบต. บางโทรัด จำนวน 2 คน

4.6.4 เจ้าหน้าที่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศธจ.) จังหวัดสมุทรสาคร ที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 1 คน

4.6.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน

4.6.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 (สพม.) จำนวน 1 คน

4.6.7 สถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร 6 แห่ง (รวมทั้งสิ้น 18 คน)

1) ระดับประถมศึกษา (เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติด 5 โรงเรียน ๆ ละจำนวน 3 คน รวม 15 คน)

- โรงเรียนบ้านคลองซื่อ

- โรงเรียนเมืองสมุทรสาคร (บัณฑิตยสถานประชานุเคราะห์)

- โรงเรียนวัดเกตุมดีศรีวราราม

- โรงเรียนบ้านบางพลี (บุศย์บุรณะ)

- โรงเรียนวัดบางน้ำวน (รอดพิทยาคม)

2) ระดับมัธยมศึกษา (จำนวน 1 โรงเรียนๆ ละ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 3 คน)

- โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร ในพระราชูปถัมภ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

4.6.8 สถานีตำรวจภูธรบางโทรัด ที่รับผิดชอบงานยาเสพติด จำนวน 2 คน

4.6.9 สื่อมวลชนท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 1 คน

4.6.10 เจ้าหน้าที่จากสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน จำนวน 3 คน

4.6.11 วิทยากร เจ้าหน้าที่ ปปส.ภ.7 และผู้สังเกตการณ์ รวม 17 คน

4.7 วิทยากร

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- โรงเรียน

- ปปส.ภ.7

4.8 ระยะเวลา

วันพฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2563

4.9 สถานที่จัดประชุม

ห้องประชุม ชั้น 5 สำนักงาน ปปส.ภ.7 ต.บางโทรัด อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

4.10 งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณของ ปปส.ภ.7 จากระเบียบการเงิน 9.1.3.3

4.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

4.11.1 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถขับเคลื่อนการทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน/สถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทาง/แนวทาง/เป้าหมายที่กำหนด

4.11.2 มีรูปแบบ และช่องทางที่ใช้ในการสร้างการรับรู้ และสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็ก และเยาวชนในสถานศึกษา

4.11.3 มีเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานยาเสพติดในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และเกิดการพัฒนาการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.11.4 กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโทรัดเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชน ของตนเองอย่างยั่งยืน

4.11.5 เกิดเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างหน่วยงาน และร่วมกัน ค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคการทำงาน

5. โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบาง โทรัดภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด

5.1 หลักการและเหตุผล

ตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563 ภายใต้มาตรการป้องกันยาเสพติด ได้กำหนดแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีแผนงานการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติดเป็นแผนงานหลัก ซึ่งมุ่งก่อให้เกิด “พื้นที่ปลอดภัย” สำหรับประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง ได้แก่ กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 15 - 24 ปี ขึ้น ซึ่งพื้นที่ปลอดภัยหมายถึง พื้นที่ซึ่งมีการบริหารจัดการจนสามารถควบคุมปัจจัยเสี่ยง/พื้นที่เสี่ยง เช่น แหล่งมั่วสุมสถานบันเทิง เป็นต้น เพื่อมิให้มีอิทธิพลต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงสูงเข้าไปสู่วงจรยาเสพติด

พื้นที่ตำบลบางโทรัด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นที่ตั้งของ ปปส.ภ.7 ประกอบกับลักษณะพื้นที่ที่มีโอกาสเป็นแหล่งพักค้ายาเสพติด เนื่องจากมีบ้านเช่าและหอพักเป็นจำนวนมาก มีแรงงานที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีจุดที่เหมาะสมแก่การส่งยาเสพติดหลายจุดตามถนนพระราม 2 จึงมีโอกาสดังกล่าวที่กลุ่มนักค้ายาเสพติดจะนำยาเสพติดมาพักคอยในพื้นที่เพื่อกระจายยาเสพติดให้นักค้ายาเสพติดในพื้นที่ใกล้เคียงและลำเลียงลงไปยังจังหวัดทางภาคใต้ ดังนั้น ปปส.ภ.7 จึงได้หารือกับ ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร และ อบต.บางโทรัด กำหนดให้พื้นที่ตำบลบางโทรัด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ดำเนินการ “โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด” โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมุ่งก่อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคง ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยได้ร่วมกันจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดในพื้นที่ตำบลบางโทรัดแล้ว เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2563

ทั้งนี้ ในส่วนของการเสริมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน กำหนดให้มีระบบเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติดมิให้เข้าสู่หมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยชุด ชรบ. หรืออาสาสมัครต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งให้หมู่บ้าน/ชุมชนด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการนี้ ปปส.ภ.7 จึงกำหนดจัด “โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโหนด” ภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ในวันศุกร์ที่ 24 กรกฎาคม 2563

5.2 วัตถุประสงค์

5.2.1 เพื่อชี้แจงแนวทางการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน ให้หน่วยงาน/ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้รับทราบ

5.2.2 เพื่อร่วมกันวางแผนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน พื้นที่ตำบลบางโหนด

5.2.3 เพื่อเตรียมการจัดตั้งเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลบางโหนด

5.3 กรอบเนื้อหาการประชุม

5.3.1 ชี้แจงแนวทางการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและกองทุนแม่ของแผ่นดิน

5.3.2 แนะนำช่องทาง/วิธีการสร้างการรับรู้การป้องกันยาเสพติดในพื้นที่จนนำมาสู่การเป็นพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน

5.3.3 เสนอแนะแนวทางการสร้างเครือข่ายระดับตำบลเพื่อบริหารจัดการป้องกันยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม

5.4 รูปแบบ/วิธีการ ในการจัดประชุม

บรรยาย/อภิปราย/แบ่งกลุ่ม

5.5 กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 50 คน ประกอบด้วย

5.5.1 คอ.ปส.จ.สมุทรสาคร	จำนวน 2 คน
5.5.2 ศป.ปส.อ.เมืองสมุทรสาคร	จำนวน 2 คน
5.5.3 สสอ.เมืองสมุทรสาคร	จำนวน 1 คน
5.5.4 พัฒนาชุมชนจังหวัด/อำเภอเมืองสมุทรสาคร	จำนวน 3 คน
5.5.5 ผู้นำชุมชน/คณะกรรมการเครือข่ายกองทุนแม่ฯ	จำนวน 20 คน
5.5.6 อบต.บางโหนด	จำนวน 2 คน
5.5.7 วิทยากร	จำนวน 5 คน

5.5.8 เจ้าหน้าที่ ปปส.ภ.7

จำนวน 15 คน

5.6 วิทยากร

ปปส.ภ.7/สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร/เครือข่ายกองทุนแม่จังหวัดสมุทรสาคร

5.7 ห้วงเวลาในการจัดประชุม

วันศุกร์ที่ 24 กรกฎาคม 2563

5.8 สถานที่จัดประชุม

ห้องประชุมแสงสิงแก้ว ชั้น 5 ปปส.ภ.7 ตำบลบางโหนด อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

5.9 งบประมาณในการดำเนินงาน

งบประมาณของ ปปส.ภ.7 จากระเบียบการ 9.1.3.3

5.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.10.1 หน่วยงาน/ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่รับทราบและเข้าใจแนวทางการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชน ด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน

5.10.2 มีแผนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในหมู่บ้าน/ชุมชนด้วยกระบวนการชุมชนเข้มแข็งและกระบวนการกองทุนแม่ของแผ่นดิน พื้นที่ตำบลบางโหนด

5.10.3 มีกรอบและแนวทางการจัดตั้งเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดินตำบลบางโหนด

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยติดตามประเมินผลครั้งนี้เป็นการใช้การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในระดับชุมชนหมู่บ้านและตำบล เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดทุกมิติในการประเมินผลโครงการฯ ทั้งนี้รูปแบบการประเมินผลวางอยู่บนกรอบแนวคิดในการวิจัยประเมินผลโครงการ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การประมวลวิเคราะห์เอกสารโดยทำการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารนโยบาย ระเบียบ คำสั่ง โครงการ งบประมาณ ตลอดจนรายงานการประชุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการ
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินผลโครงการ โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ซึ่งข้อมูลภาคสนามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือข้อมูลระดับกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลระดับชุมชนและหรือองค์กร และข้อมูลระดับตำบลหรือระดับภาพรวม
3. ประมวลผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วทำการสรุปผลการประเมิน จัดทำข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) และจัดทำรายงานผลการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการประเมินผล

กลุ่มเป้าหมายในการประเมินผลโครงการครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายแต่ละระดับดังนี้

1. ประชากร การศึกษาครั้งนี้ประชากรคือ
 - 1) กลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำนวน 3 โครงการย่อย จำนวน 152 คน ดังนี้
 - 1.1) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ จำนวน 50 คน
 - 1.2) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโพธิ์ จำนวน 52 คน
 - 1.3) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ จำนวน 50 คน
 - 2) กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวน 8,471 คน

2. วิธีการสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1) ประชากรกลุ่มเป้าหมายโครงการ จำนวน 152 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการในแต่ละชุมชนหมู่บ้าน จำนวนไม่น้อยกว่าโครงการละ 20 คน รวม 60 คน

2) ประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวน 8,471 คน แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

2.1) ประชากรกลุ่มเป้าหมายระดับครัวเรือน จำนวน 8,471 คน ประเมินการใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, Taro. 1973: 1088, อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิ์เจริญ, 2554: 140) และกำหนดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน/ครัวเรือน การได้มาซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเทียบสัดส่วนเป็นร้อยละ ตามจำนวนครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน การเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน ใช้วิธีการสุ่มครัวเรือนแบบง่าย (Simple random Sampling) โดยการจับฉลากจากครัวเรือนในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วน

2.2) ประชากรกลุ่มเป้าหมายระดับชุมชนและหรือองค์กร คณะผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมสัมมนาระดับความคิดเห็นโดยการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมนั้นได้คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำศาสนา ครู องค์กรการบริหารส่วนตำบล สถานีตำรวจภูธร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้นำองค์กรชุมชนหรือกลุ่มอาชีพในแต่ละพื้นที่หรือชุมชนที่จะทำการศึกษา โดยให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อวิธีดำเนินการ ผลการดำเนินโครงการฯ และเพิ่มเติมประเด็นหรือข้อมูลเชิงลึกที่เห็นควรอันจะนำไปสู่การเสนอแนะระดับนโยบายต่อไป

2.3) กลุ่มเป้าหมายระดับตำบลหรือภาพรวม การเก็บรวบรวมข้อมูลระดับภาพรวมนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ระดับตำบล โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้นำศาสนา นักธุรกิจ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ผู้นำองค์กรชุมชนและเครือข่าย สื่อมวลชน และอื่น ๆ เข้าร่วมการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นต่อวิธีดำเนินการ ผลการดำเนินโครงการฯ และเพิ่มเติมประเด็นหรือข้อมูลเชิงลึกที่เห็นควรอันจะนำไปสู่การเสนอแนะระดับนโยบายต่อไป

เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ

1. เครื่องมือการประเมินผลครั้งนี้ ประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

1) แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการประเมินผลผลิตของโครงการ โดยการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน และระดับตำบลในเรื่องจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งระดับบุคคลและระดับองค์กร จำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการที่ศึกษา จำนวนระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดที่หมู่บ้านชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น จำนวนการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด รวมทั้งความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ของโครงการกับสภาพปัญหา ความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ วิธีการดำเนินการโครงการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2) แบบสอบถาม ใช้สำหรับการประเมินผลกระทบ โดยการสอบถามประชาชนในท้องถิ่น จำแนกออกเป็น ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งในชุมชน อายุ หมู่บ้านที่อยู่อาศัย ช่วงปีอาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ประเมินรายได้ต่อปี และจำนวนการร่วมกิจกรรมโครงการฯ แล้วนำมาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรด์ จำนวน 3 กิจกรรมในพื้นที่ตำบลบางไทรด์ ได้แก่ การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน การดำเนินการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาโดยคำถามทั้งหมดให้เลือกตอบว่า “รู้/ทราบ” หรือ “ไม่รู้/ไม่ทราบ” แล้วนำมาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการสอบถามถึงแหล่งที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรด์แล้วนำมาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจ ลักษณะคำถามเป็นการวัดความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรด์เพื่อทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วทำการแปลผลตามเกณฑ์ จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ระดับค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 0.00 - 1.50 ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 5 ทศนคติ ลักษณะคำถามเป็นการวัดทัศนคติของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรด์เพื่อทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

แล้วทำการแปลผลตามเกณฑ์ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะของเครื่องมือเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.00	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
ระดับค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ย 0.00 - 1.50	ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 6 เป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรด์

2. การตรวจสอบคุณภาพ คณะผู้วิจัยนำเครื่องมือที่ได้ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือประเมินผล จากนั้นนำเครื่องมือวิจัยไปทดลองใช้ ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ นำไปทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามต้องการหรือไม่

2) แบบสอบถาม นำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ตอบกลับมาแล้ว ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ตลอดจนทำการบรรณาธิกรข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงลงรหัสข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้นดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ได้ทำตรวจสอบข้อมูลด้วยสามเส้าข้อมูล (Triangle Test) แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการบริหารจัดการโครงการ ผลกระทบจากการดำเนินโครงการ และข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการ มีผลการศึกษาแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลบางไทร

ตอนที่ 2 การประเมินผลผลิตจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

ตอนที่ 3 การประเมินผลกระทบจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

ตอนที่ 1 การประเมินบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลบางไทร

ผลการศึกษาบริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร มีดังนี้

1.1 บริบททางเศรษฐกิจ

1) สภาพทางภูมิศาสตร์

ตำบลบางไทร เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองสมุทรสาครไปทางทิศตะวันตกประมาณ 16 กิโลเมตร มีถนนพระราม 2 (ธนบุรี-ปากท่อ) ตัดผ่าน ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลักในการคมนาคมขนส่งทางบกที่เชื่อมระหว่างกรุงเทพมหานครไปยังจังหวัดเพชรบุรี และเชื่อมต่อถนนเพชรเกษมลงไปสู่จังหวัดทางภาคใต้ มีเส้นทางรถไฟสายแม่กลอง- มหาชัยที่ใช้เป็นเส้นทางทางบกที่เชื่อมต่อไปสู่จังหวัดสมุทรสงครามได้อีกเส้นทางหนึ่ง และมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล จำนวน 21,937.50 ไร่ หรือประมาณ 35.1 ตารางกิโลเมตร อาณาเขตทิศเหนือจดตำบลยกกระบัตร อำเภอบ้านแพ้ว ทิศใต้จดอ่าวไทย ทิศตะวันออกจดตำบลบ้านบ่อ อำเภอมืองสมุทรสาคร และทิศตะวันตกจดตำบลกลาง อำเภอมืองสมุทรสาคร มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ คลองสุนัขหอน คลองท่าแร่ คลองตาจีน และคลองพ่อบ้าน

จากสภาพทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติในตำบลบางไทรทำให้เกิดการแบ่งการจัดการทางเศรษฐกิจออกเป็น 3 พื้นที่ คือ 1) พื้นที่เกษตรกรรม ประมาณ 50% ของพื้นที่ดังกล่าวทั้งหมด หรือประมาณ 10,968.75 ไร่ 2) พื้นที่อุตสาหกรรม และ 3) พื้นที่ทำนาเกลือ ประมงชายฝั่งและเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งสภาพพื้นที่ทั้ง 3 ได้ถูกแบ่งออกเป็นสองฝั่งโดยถนนพระราม 2 ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักที่ใช้สัญจรไปมาหาสู่กันที่สะดวกและรวดเร็ว จึงทำให้ตำบลบางไทรมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างถนนภายในหมู่บ้านทั้งเป็นถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง และถนนลงหินคลุก

ที่เชื่อมโยงกับถนนสายหลักและถนนเชื่อมต่อกับตำบลและอำเภอใกล้เคียงเพื่อการคมนาคมด้านการเกษตร

2) การประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลบางโหนดมีอาชีพที่หลากหลายทั้งทำสวนมะพร้าว สวนจาก ทำนาเกลือ ประมงชายฝั่งและเลี้ยงสัตว์น้ำ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ ทั้งนี้มีการส่งเสริมกลุ่มอาชีพในการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร การจัดหาตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จนทำให้เกิดการขยายการผลิต และประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีรายได้ต่อหัวต่อปีเพิ่มขึ้นทุกปี และรายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคอุตสาหกรรมที่มีโรงงานอยู่ประมาณ 76 แห่ง ซึ่งสามารถแบ่งขนาดของสถานประกอบการออกเป็น 3 ขนาดคือ ขนาดเงินลงทุน กำลังเครื่องจักรผลิต และแรงงาน และจัดประเภทตามลักษณะของการผลิตได้ 3 ประเภท คือ อุตสาหกรรมเบื้องต้นหรือการผลิตเพื่อให้ได้วัตถุดิบไปใช้ประกอบการอย่างอื่น อุตสาหกรรมที่ 2 เป็นการผลิตวัตถุดิบสำเร็จรูป และอุตสาหกรรมที่ 3 เป็นกิจการด้านบริการ

3) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายการพัฒนาทางเศรษฐกิจระดับจังหวัด

สมุทรสาคร เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทยที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดนครนายก พุทธศักราช 2489 ตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 มีสภาพเป็นเมืองเกษตร เมืองประมง เมืองท่าค้าขายทางทะเล และเมืองอุตสาหกรรมที่สำคัญมาตั้งแต่อดีต มีตราประจำจังหวัดซึ่งใช้รูปเรือสำเภาจีนแล่นอยู่ในทะเล ด้านหลังเป็นโรงงานมีปล่องไฟ (สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นปล่องเตาไฟโรงงานผลิตน้ำตาลทรายซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลท่าไม้ ริมแม่น้ำท่าจีนที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2367 โดยชาวโปรตุเกส ชื่อกัปตันอิท) ซึ่งหมายถึงความรุ่งเรืองที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จังหวัดสมุทรสาคร เริ่มเปลี่ยนเป็นเมืองอุตสาหกรรมอย่างชัดเจนขึ้นตั้งแต่เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ที่ส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในด้านอุตสาหกรรมและเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าสำเร็จรูป ต่อมาการเติบโตทางอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรสาครมีเพิ่มมากขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ที่กำหนดให้มีการวางผังเมืองอุตสาหกรรม การใช้ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า โดยให้จังหวัดสมุทรสาครเป็นเมืองสำคัญด้านอุตสาหกรรมเกษตรที่ต่อเนื่องจากการประมง เพราะเป็นแหล่งประมงสำคัญของประเทศที่ทำให้ธุรกิจการประมงก่อเกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องและการขยายตัวของมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ จนทำให้สมุทรสาครเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองจากกรุงเทพมหานคร และส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจภายในจังหวัดสมุทรสาครมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีตซึ่งนับได้ว่าสมุทรสาครเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองและเศรษฐกิจไทยสู่เศรษฐกิจโลกอย่างต่อเนื่องเป็นระลอก ๆ ตามนโยบายของภาครัฐ

จากการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันภายในจังหวัดสมุทรสาครได้ดึงดูดแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติจากพื้นที่ต่าง ๆ ให้อพยพโยกย้ายเข้ามารับจ้างในพื้นที่มากขึ้นจนทำให้มีอัตราการขยายตัวของแรงงานเติบโตจนส่งผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จังหวัดสมุทรสาครจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามนโยบาย Thailand 4.0 ที่สร้างความเข้มแข็งจากภายใน เชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยสู่โลกโดยการเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม โดยส่งเสริมภาคการผลิต การแปรรูปอาหารและการบริการสู่ตลาดสากล โดยได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาจังหวัดสมุทรสาครมุ่งสู่การเพิ่มรายได้ เพิ่มช่องทางการตลาด และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดให้ดีขึ้น และในช่วงแผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) จังหวัดสมุทรสาคร ได้ปรับแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่เน้นส่งเสริมให้จังหวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน เพราะมีความได้เปรียบในเชิงที่ตั้งที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงอุตสาหกรรม โดยเฉพาะป่าชายเลน และภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ พัฒนาสินค้าชุมชน และเชื่อมโยงกับผลิตภัณฑ์แปรรูปและอาหารทะเลในจังหวัด ดังดูรายได้จากการท่องเที่ยว โดยภาคการท่องเที่ยวและบริการนี้จะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อน (Driver) การขยายตัวของเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดสมุทรสาครในอนาคต

1.2 บริบททางสังคมวัฒนธรรม

1) ประชากร การตั้งถิ่นฐาน และประเพณีวัฒนธรรม

พื้นเพเดิมของประชากรที่อาศัยอยู่ที่นี่เป็นคนสัญชาติไทยเดิมโดยกำเนิดที่อยู่อาศัยสืบต่อกันมาบรรพบุรุษ คนไทยเชื้อสายจีนที่สืบต่อกันมาซึ่งเดินทางค้าขายทางทะเล และคนไทยเชื้อสายรามัญที่สืบต่อกันมาซึ่งอพยพมาจากดินแดนรามัญ ทางด่านเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อประมาณ 200 ปีเศษที่ผ่านมา และอีกส่วนหนึ่งอพยพเข้ามาเรียกว่า “คนนาเกลือ” ซึ่งตั้งบ้านเรือนทำนาเกลืออยู่ริมทะเล ประชากรดั้งเดิมนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีวิถีชีวิตแบบเครือญาติมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน จนรวมกลุ่มก่อตัวเป็นชุมชนใหญ่จนถึงปัจจุบัน โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน จำนวน 5 แห่ง คือ วัดคลองซื่อ หมู่ที่ 1 วัดบางน้ำวน หมู่ที่ 4 วัดเกตุมดี ศรีวราราม หมู่ที่ 6 วัดบึงขจรสิงห์ หมู่ที่ 7 และวัดบางพลี หมู่ที่ 10

ตามประวัติของบ้านบางไทรได้ระบุว่า จากการบอกเล่าของคนสมัยก่อนเป็นตำนานเล่าว่าเมื่อสมัยโบราณพอถึงคราหน้าแล้งจะมีกองคาราวานลำเลียงข้าว ไม้ วัว ควาย ไปเป็นสินค้าแลกเปลี่ยนกับชาวตะวันตก (รามัญ) เช่น อัญมณี ผ้าแพรพรรณต่าง ๆ โดยใช้เส้นทางจากท้ายอ่าวมหาชัยข้ามทะเลผ่านอ่าวแม่กลองไปขึ้นฝั่งที่อ่าวบ้านแหลม และจากอ่าวบ้านแหลมข้ามหุบเขาตะนาวศรีถึงมะริด เส้นทางตรงจุดนี้ จึงได้ชื่อว่า “บ้านบางโคล็ด” และเป็นประตูหรือตลาดกระจายสินค้าของทั้ง 2 ประเทศ เมื่อเวลาล่วงเลยต่อมาเป็น “บ้านบางไทร” จนถึงปัจจุบัน

สำหรับประเพณีและวัฒนธรรมของชาวตำบลบางโทรัด ได้แก่การทำบุญในประเพณีต่าง ๆ ที่มีมาช้านานตามกลุ่มผู้คนอพยพ เช่น เมื่อถึงวันสงกรานต์ซึ่งชาวไทยนับว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ ก็จะมีการละเล่นพื้นบ้าน การหุงข้าวเทวดา และแห่หางหงส์ ซึ่งเป็นประเพณีเก่าแก่ที่มีอยู่คู่กับวัดบางน้ำวนมานาน ประเพณีการหุงข้าวเทวดา และแห่หางหงส์ เป็นประเพณีที่ดั้งเดิม เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นชาวมอญรามัญ ได้จัดทำมาตั้งแต่สมัยหลวงปู่อดจนจนถึงปัจจุบันเกือบ 100 ปีแล้ว พิธีหุงข้าวเทวดาเป็นประเพณีประจำหมู่บ้านที่มีการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นของคู่กับชาวบ้านบางน้ำวน ตลอดจนถึงชาวบ้านทั้งตำบลบางโทรัด และจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตภาคเกษตรกรรมทำให้มีภูมิปัญญาชาวบ้านสืบเนื่องมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันทั้งด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ผลิตภัณฑ์จากสวนมะพร้าว สวนจาก นาเกลือ และอาหารทะเล

ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมลดลงเนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาแทนที่ ทำให้ภูมิปัญญาการทำนาเกลือเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การรักษาและปกป้องนี้ไว้ไม่ให้สูญหายไป เนื่องจากการทำนาเกลือเป็นอาชีพดั้งเดิมที่สืบทอดกันมายาวนานจนถึงปัจจุบัน

2) การบริการขั้นพื้นฐาน

ตำบลบางโทรัดมีการบริการขั้นพื้นฐาน ดังนี้

2.1) ด้านการศึกษา มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดคลองชื่อ โรงเรียนวัดบางน้ำวน โรงเรียนวัดเกตุมวดีศรีวราราม โรงเรียนเมืองสมุทรสาคร และโรงเรียนวัดบางพลี มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์สมุทรสาคร และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดคลองชื่อ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบางน้ำวน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขุขันธ์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบางพลี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนวัดเกตุมวดีศรีวราราม

2.2) ด้านการพัฒนาสวัสดิการสังคม มีศูนย์ส่งเสริมและจัดสวัสดิการสังคมระดับชุมชน ศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 60 จังหวัดสมุทรสาคร บ้านพักเด็กและครอบครัว

2.3) ด้านสาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบางโทรัด โรงพยาบาลวัดเกตุมวดีศรีวราราม (โรงพยาบาลสมุทรสาคร 2)

2.4) ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค มีเส้นทางคมนาคมเป็นถนนสายหลักที่ติดต่อกับอำเภอ คือถนนพระราม 2 (ธนบุรี-ปากท่อ) ถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ถนนลาดยาง ถนนลงหินคลุก ทางรถไฟสาย มหาชัย-แม่กลอง ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในหมู่บ้านเป็นบ่อบาดาล จำนวน 26 แห่ง

3) กลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคม

ตำบลบางโทรัดมีกลุ่มอาชีพ เช่น เขียนลายเบญจรงค์ ชนมพื้นบ้าน ร้อยเม็ดคริสตัล น้ำตาลมะพร้าว นาเกลือ เลี้ยงสัตว์น้ำกร่อย กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่ม OTOP เป็นต้น

กลุ่มอาสาสมัคร เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน อาสาสมัครแรงงาน (อสร.) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

องค์กรชุมชน เช่น คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) สภาองค์กรชุมชนตำบล ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) เป็นต้น

กลุ่มออมทรัพย์ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชน กลุ่มแก้ไขปัญหาความยากจน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เป็นต้น

กลุ่มองค์กรทางสังคม เช่น ชมรมผู้ใหญ่บ้านและกำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) องค์กรบริหารส่วนตำบลบางไทรวัด วัดคลองซื่อ วัดบางน้ำวน วัดเกตุมาลีศรีวิราชาราม วัดบ้านชุมสิงห์ และวัดบางพลี

องค์กรบริการภาครัฐ เช่น สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร ศูนย์ประสานงานยาเสพติด ศูนย์ส่งเสริมและจัดสวัสดิการสังคมระดับชุมชน ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 60 จังหวัดสมุทรสาคร โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบางไทรวัด โรงพยาบาลวัดเกตุมาลีศรีวิราชาราม (โรงพยาบาลสมุทรสาคร 2) โรงเรียนวัดคลองซื่อ โรงเรียนวัดบางน้ำวน โรงเรียนวัดเกตุมาลีศรีวิราชาราม โรงเรียนเมืองสมุทรสาคร และโรงเรียนวัดบางพลี โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร สำนักงาน ปปส.ภ.7 เป็นต้น

องค์กรภาคเอกชน ส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการด้านอุตสาหกรรมทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังมี “คอมมิวนิตีร์แรงงานข้ามชาติ” ในแต่ละหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรมในชนชาติเดียวกันและมีความเชื่อมโยงทั้งในระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น และข้ามจังหวัดใกล้เคียง

4) การเมืองการปกครองท้องถิ่น

ตำบลบางไทรวัด มีสถานะเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรวัดเป็นหน่วยงานรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 แบ่งเขตการปกครองเป็น 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคลองซื่อ หมู่ที่ 2 บ้านบางน้ำวน หมู่ที่ 3 บ้านคลองซื่อ หมู่ที่ 4 บ้านบางน้ำวน หมู่ที่ 5 บ้านบางไทรวัด หมู่ที่ 6 บ้านบางไทรวัด หมู่ที่ 7 บ้านบางไทรวัด หมู่ที่ 8 บ้านบางไทรวัด หมู่ที่ 9 บ้านบางพลี หมู่ที่ 10 บ้านบางพลี และในแต่ละหมู่บ้านมีคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรวัดมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติหน้าที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

5) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและนโยบายการพัฒนาด้านสังคมวัฒนธรรมระดับจังหวัด

จากข้อมูลดัชนีความก้าวหน้าของคนในระดับจังหวัด ปี พ.ศ. 2562 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าจังหวัดสมุทรสาครมีการพัฒนาคนในภาพรวมอยู่ลำดับที่ 10 จาก 77 จังหวัด

ทั่วประเทศโดยมีความโดดเด่นการพัฒนาคนด้านรายได้ซึ่งมีความก้าวหน้ามากอยู่ลำดับที่ 2 จาก 77 จังหวัด และติดลำดับ 1 ใน 5 จังหวัดที่มีความก้าวหน้าด้านชีวิตครอบครัวและชุมชนมากที่สุดโดยอยู่ลำดับที่ 2 จาก 77 จังหวัด แต่ในทางกลับกันการพัฒนาคนด้านการมีส่วนร่วมของจังหวัดสมุทรสาครมีความก้าวหน้าน้อยมากอยู่ลำดับที่ 70 จาก 77 จังหวัด โดยมีตัวบ่งชี้จำนวนองค์กรชุมชนและการมีส่วนร่วมของครัวเรือนในการทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านน้อยมากอยู่ลำดับที่ 76 จาก 77 จังหวัด ครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรในท้องถิ่นก็ค่อนข้างน้อยมากอยู่ลำดับที่ 71 จาก 77 จังหวัด นอกจากนี้ จังหวัดสมุทรสาครยังมีจุดด้อยในประเด็นครัวเรือนที่มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเองน้อยที่สุดอยู่ลำดับที่ 74 จาก 77 จังหวัด

จังหวัดสมุทรสาครถูกกำหนดให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco Industrial Town) เพราะเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมหนาแน่น ซึ่งอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมประมง และอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในพื้นที่ โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว ดังนั้นการวางกลยุทธ์การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจังหวัดสมุทรสาคร จึงมุ่งเน้นการกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวด การส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขปัญหามลพิษอุตสาหกรรม การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล การประมง และการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาไปสู่รูปแบบโซ่อุปทานสีเขียว พร้อมเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารทะเลระดับสากลแบบครบวงจร และการจัดระบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยมีขอบเขตพื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่อุตสาหกรรมหนาแน่นในบริเวณอำเภอกระทุ่มแบนและอำเภอเมืองสมุทรสาคร

ในการพัฒนาด้านสังคมจังหวัดสมุทรสาครมีสัดส่วนคดีต่อการจับกุมผู้กระทำความผิดมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากแนวโน้มเศรษฐกิจที่ชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีอัตราคดีเพิ่มขึ้น ประกอบกับมีจำนวนประชากรแฝงในพื้นที่ค่อนข้างมาก ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยภายใน และจากสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของประชากรแฝงและผู้ติดตามทำให้ปัญหาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จึงมีการจัดระเบียบสถานประกอบการ แรงงาน และจัดชุดปฏิบัติการเข้าตรวจสอบเพื่อกำกับติดตามให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ตำบลบางโทรัด เป็น 1 ใน 18 ตำบลของอำเภอเมืองสมุทรสาครที่เป็นเขตอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจจากภาคเกษตรมาเป็นภาคอุตสาหกรรมและบริการ เปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยเฉพาะที่เชื่อมโยงกับแรงงานภาคการผลิตและบริการ

ตำบลบางโทรัดจึงเป็นหนึ่งพื้นที่ของสมุทรสาครที่อยู่ในกระบวนการทำให้ “กลายเป็นเมือง” ที่เริ่มจากสภาพพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลที่ทำให้เกิดอาชีพประมง ธุรกิจประมงขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จนกระทั่งเกิดเป็นอุตสาหกรรมที่เนื่องจากการประมง จากสภาพพื้นที่ที่เป็นแหล่งทำนาเกลือเพื่อใช้ในการประมง แต่เมื่อการประมงมีการเติบโตเริ่มมีห้องเย็นและมีโรงงานทำให้พื้นที่นาเกลือ

และการทำนาเกลือลดลงไป การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยภายในคือการเป็นแหล่งทรัพยากรและปัจจัยภายนอกคือนโยบายเศรษฐกิจของภาครัฐ ยิ่งเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้ากับกลุ่มประเทศอาเซียน ทำให้ปัญหาหนึ่งที่เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจตลอดที่ผ่านมายิ่งทวีมากขึ้นคือปัญหาขาดแคลนแรงงาน เพราะกำลังแรงงานเป็นความต้องการที่ไม่สิ้นสุด และแนวโน้มความต้องการแรงงานต่างด้าวของสถานประกอบการมีการขยายตัวทำให้แรงงานข้ามชาติมีการอพยพเคลื่อนย้ายเข้าเมืองมาทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีทั้งแรงงานที่จำแนกตามลักษณะการเข้าเมือง ได้แก่ การพิสูจน์สัญชาติ การนำเข้าตาม MOU และส่งเสริมการลงทุน รวมถึงแรงงานต่างด้าวที่มีปัญหาในการควบคุมคือที่หลบหนีเข้ามา จนในปัจจุบันกลายเป็น "ประชากรแฝง" ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนมากกว่าประชากรที่มีภูมิลำเนาในท้องที่ และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาสำคัญในอนาคต ซึ่งทางจังหวัดกำลังดำเนินการจัดระเบียบอยู่ในขณะนี้คือการจัดเขตพื้นที่ส่งเสริมที่พักอาศัยแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้านโดยมีมาตรการควบคุม/ดูแล ครอบคลุมทั้งด้านความมั่นคง สังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งมีคณะกรรมการ ฯ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการ/ผู้นำชุมชน และสถานประกอบการ รับผิดชอบดำเนินการในแต่ละชุมชน แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ชุมชน/หมู่บ้าน จึงทำให้ชุมชน/แหล่งที่พักของประชากรแฝงในแต่ละหมู่บ้านตามเขตการปกครองของรัฐเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่แปลกแยกจากหมู่บ้านซึ่งพบได้ว่าการจัดการเป็นการเฉพาะของตนเองทั้งด้านความเป็นอยู่วิถีประเพณีวัฒนธรรมอย่างที่กล่าวกันในบ้านว่า “พวกเราอยู่กันเฉพาะพวกเรา มีพระภิกษุเป็นของตนเองที่มาจากประเทศของเขา มีการทำบุญตักบาตรไหว้พระสวดมนต์ในที่ของเขา มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งใดพวกเขาก็จัดการกันเอง ส่วนคนภายนอกมีแต่โรงงานและตำรวจ... หน่วยงานหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปดูแล/ควบคุมได้... ต่างคนต่างอยู่ไม่ยุ่งเกี่ยวกัน ชาวบ้านอยู่ส่วนชาวบ้าน พวกเขาก็อยู่ส่วนพวกเขา...”

จากการศึกษาบริบท พบว่า บริบททางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจระดับจังหวัด ส่วนบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วยประชากร การตั้งถิ่นฐาน และประเพณี วัฒนธรรม การบริการขั้นพื้นฐาน กลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคม การเมืองการปกครองท้องถิ่น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมและนโยบายการพัฒนาด้านสังคมวัฒนธรรมระดับจังหวัด บริบทโดยภาพรวมนั้นตำบลบางไทรต์ อำเภอเมืองสมุทรสาครเป็นพื้นที่ชนบทกึ่งเมือง ตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมสำคัญ เป็นแหล่งอุตสาหกรรม เป็นแหล่งพักพิงของแรงงานข้ามชาติ เป็นแหล่งเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจระดับประเทศ เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาทั้งจากภาครัฐและเอกชน และเป็นพื้นที่เสี่ยงด้านยาเสพติด

บริบททางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักและสายย่อยในหมู่บ้านที่เป็นเส้นทางเสี่ยงที่ทำให้เกิดปัญหาเสพติด และบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ ได้แก่ ประชากรที่ประกอบอาชีพ

เป็นแรงงานภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม และพื้นที่ตำบลบางโทรัดมีบริบททางสังคมที่สำคัญ ที่อาจนำมาใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดแผนการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ ต่อไป คือ กลุ่มและองค์กร เครือข่ายทางสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ตอนที่ 2 การประเมินผลผลิตจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด

ผลการศึกษาผลผลิตจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัดจากการ ดำเนินงานขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน การขับเคลื่อนการดำเนินการบำบัดรักษา โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) และการขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา จำนวน 4 รายการ คือ 1) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัดระดับ บุคคล/ระดับองค์กร 2) จำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อน โครงการฯ 3) จำนวนระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้านชุมชน และภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น และ 4) จำนวนการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด มีดังนี้

2.1 ผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด ตามตารางที่ 4.1 - 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด จำแนกตามโครงการ/กิจกรรม

โครงการ/กิจกรรม	เป้าหมาย (คน)	เข้าร่วม (คน)	ร้อยละ (100.0)
1. การจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือฯ	120	92	76
2. การขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน	50	43	86
3. การขับเคลื่อนการดำเนินการบำบัดรักษา โดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)	52	47	90
4. การขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ของสถานศึกษา	50	49	98
รวม	272	231	85

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด ในการจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือฯ จากจำนวนเป้าหมาย 120 คน พบว่า มีผู้เข้าร่วม จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ขณะที่ผู้เข้าร่วมอีก 3 โครงการ/กิจกรรม เรียงจากจำนวนสูงสุดไปต่ำสุดคือ การขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโทรัด จากจำนวนเป้าหมาย 50 คน

พบว่า มีผู้เข้าร่วมจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 98 รองลงมาคือ การขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโทรัด จากจำนวนเป้าหมาย 52 คน พบว่า มีผู้เข้าร่วม 47 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และต่ำสุดคือ การขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน พื้นที่ตำบลบางโทรัด จากจำนวนเป้าหมาย 50 คน พบว่า มีผู้เข้าร่วม 43 คน คิดเป็นร้อยละ 86 และเมื่อคิดผลรวมจำนวนเป้าหมาย 272 คน มีผู้เข้าร่วม 231 คน คิดเป็นร้อยละ 85

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด จำแนกเป็นองค์กรที่สังกัด

รายการ	จำนวน (32 องค์กร)	ร้อยละ (100.0)
องค์กรภาคประชาชนและท้องถิ่น	10	31
องค์กรภาคเอกชน	3	9
องค์กรภาครัฐ	19	60

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัดมีจำนวนผู้เข้าร่วมที่จำแนกเป็นองค์กรที่สังกัด เรียงตามลำดับจากจำนวนสูงสุดคือ มาจากองค์กรภาครัฐ จำนวน 19 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ มาจากองค์กรภาคประชาชนและท้องถิ่น จำนวน 10 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 31 และต่ำสุดคือ มาจากองค์กรภาคเอกชน จำนวน 3 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 9

2.2 ผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง ตามตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 จำนวน และร้อยละของผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงาน
และขับเคลื่อนโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดง
จำแนกตาม 3 โครงการ/กิจกรรม

รายการ	จำนวน ผู้เข้าร่วม (คน)	จำนวน ผู้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ (คน)	ร้อยละ (100.0)
การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน	43	18	42
การบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)	47	13	28
การสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา	49	14	30
รวม	139	45	32

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้เข้าร่วมที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ดงนั้น เรียงตามลำดับจากจำนวนสูงสุด คือ การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 43 คน ผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมา คือ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา จำนวน 49 คน ผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ต่ำสุด คือการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) จำนวน 47 คน ผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และเมื่อคิดผลรวมจำนวนผู้เข้าร่วม 139 คน มีผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 32

2.3 ระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้าน/ชุมชน และภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น ตามตารางที่ 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 จำนวน และร้อยละของระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้าน/ชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น
จำแนกตาม 3 โครงการ/กิจกรรม

รายการ	จำนวน (12 กิจกรรม)	ร้อยละ (100.0)
การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน	5	42
การบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)	2	16
การสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา	5	42

จากตารางที่ 4.4 พบว่า มีระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้าน/ชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น เรียงตามลำดับจากจำนวนสูงสุด คือ การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน จำนวน 5 กิจกรรม การสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา จำนวน 5 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 42 เท่ากัน และการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) จำนวน 2 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 16

2.4 การจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด ตามตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.5 จำนวน และร้อยละของการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด

รายการ	จำนวน(คน)		ร้อยละ
	2562	2563	
ผู้ค้า	61	41	-32.78
ผู้เสพยาเสพติด	74	86	+16.22

(ข้อมูล สภ.บางไทรวัด มกราคม – พฤศจิกายน 2563)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า มีการจับกุมผู้ค้าในปี 2562 จำนวน 61 ราย และในปี 2563 จำนวน 41 คน สถิติการจับกุมลดลง 20 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.78 และมีการจับกุมผู้เสพยาเสพติดในปี 2562 จำนวน 74 ราย และในปี 2563 (ตั้งแต่เดือนมกราคม – พฤศจิกายน) จำนวน 86 คน สถิติการจับกุมเพิ่มขึ้น 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.22

ตอนที่ 3 การประเมินผลกระทบจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

ผลการศึกษาผลกระทบจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป ทำการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (จำนวน) และคำนวณหาค่าร้อยละ รายละเอียดดังตารางที่ 4.6 ดังนี้

ตารางที่ 4.6 จำนวน และร้อยละของข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน (n = 382)	ร้อยละ (100.0)
เพศ		
เพศชาย	169	44.24
เพศหญิง	213	55.76
ตำแหน่งในชุมชน		
ผู้นำชุมชนและองค์กรท้องถิ่น	25	6.54
ไม่มีตำแหน่งในชุมชน	357	93.46
ช่วงอายุ		
20 – 30	54	14.14
31 – 40	60	15.71
41 – 50	91	23.82
51 – 60	89	23.30
61 – 70	59	15.45
71 ปีขึ้นไป	29	7.59
หมู่บ้านที่อยู่อาศัย		
หมู่ 1	39	10.21
หมู่ 2	40	10.47
หมู่ 3	32	8.38
หมู่ 4	39	10.21
หมู่ 5	40	10.47
หมู่ 6	39	10.21
หมู่ 7	40	10.47
หมู่ 8	34	8.90

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 382)	ร้อยละ (100.0)
หมู่ 9	40	10.47
หมู่ 10	39	10.21
ช่วงปีอาศัย		
1 – 10	50	13.09
11 – 20	33	8.64
21 – 30	70	18.32
31 – 40	62	16.23
41 – 50	77	20.16
51 – 60	52	13.61
61 – 70	26	6.81
71 ปีขึ้นไป	12	3.14
สมาชิกในครอบครัว		
1 คน	12	3.14
2 – 3 คน	141	36.91
4 – 5 คน	156	40.84
6 – 7 คน	51	13.35
มากกว่า 7 คน	22	5.76
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	203	53.14
มัธยมศึกษา	105	27.49
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	18	4.71
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	7	1.83
อนุปริญญา	2	0.52
ปริญญาตรี	34	8.90
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.05
อื่นๆ	9	2.36

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (n = 382)	ร้อยละ (100.0)
อาชีพ		
ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์	17	4.06
นาเกลือและประมง	38	9.07
ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว	75	17.90
รับจ้างทั่วไป	169	40.33
พนักงาน/ลูกจ้างส่วนราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และข้าราชการ	35	8.35
พนักงาน/ลูกจ้างของบริษัท ห้างร้านเอกชน	51	12.17
อื่นๆ	34	8.11
ประมาณรายได้ต่อปี		
ต่ำกว่า 30,000 บาท	161	42.15
มากกว่า 30,000 บาท	221	57.85
การร่วมกิจกรรมโครงการฯ		
เข้าร่วมทุกครั้ง	88	23.04
เข้าร่วมบางครั้ง	140	36.65
เข้าร่วมนาน ๆ ครั้ง	67	17.54
ไม่เคยเข้าร่วมเลย	87	22.77

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.76 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.24 ประชาชนที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 93.46 และมีตำแหน่งเป็นผู้นำชุมชนและองค์กรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 6.54 ด้านอายุ พบว่า ประชาชนที่มีช่วงอายุ สูงที่สุด คือ ช่วงอายุ 41 – 50 คิดเป็นร้อยละ 23.82 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 51 – 60 คิดเป็นร้อยละ 23.30 และต่ำที่สุด คือ ช่วงอายุ 71 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.59 ด้านพื้นที่อยู่อาศัย พบว่า สูงที่สุด คือ หมู่ 2 หมู่ 5 หมู่ 7 และ หมู่ 9 คิดเป็นร้อยละ 10.47 รองลงมา คือ หมู่ 1 หมู่ 4 หมู่ 6 และหมู่ 10 คิดเป็นร้อยละ 10.21 และต่ำที่สุด คือ หมู่ 3 คิดเป็นร้อยละ 8.38 ด้านจำนวนปีที่อาศัย พบว่า สูงที่สุด คือ 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.16 รองลงมา คือ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.32 และต่ำที่สุด คือ 71 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 3.14 ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า สูงที่สุด คือ 4 – 5 คน คิดเป็นร้อยละ 40.84 รองลงมา คือ 2 – 3 คน คิดเป็นร้อยละ 36.91 และต่ำที่สุด คือ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.14 ด้านการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 53.14 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ

27.49 และต่ำที่สุด คือ อนุปริญา คิดเป็นร้อยละ 0.52 ด้านอาชีพ พบว่า สูงที่สุด คือ ประชาชนมีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 40.33 รองลงมา คือ ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 17.90 และต่ำที่สุด คือ ปลุกพืชและเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 4.06 ด้านประมาณรายได้ต่อปี พบว่า ประชาชนมีรายได้มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.85 และต่ำกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.15 ด้านการร่วมกิจกรรมของโครงการฯ พบว่า ประชาชนได้เข้าร่วมบางครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.65 เข้าร่วมทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.04 ไม่เคยเข้าร่วมเลย คิดเป็นร้อยละ 22.77 และนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.54 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมประชาชนในพื้นที่ตำบลบางไทรได้ร่วมกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคงฯ

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล “การรับรู้” เกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

ข้อมูล “การรับรู้” เกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร ทำการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (จำนวน) และคำนวณหาค่าร้อยละ ตามตารางที่ 4.7 ดังนี้

ตารางที่ 4.7 จำนวน และร้อยละใน “การรับรู้” ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร จำแนกตาม 3 โครงการ/กิจกรรม

รายการ	รู้/ทราบ		ไม่รู้/ไม่ทราบ	
	จำนวน (N=382)	ร้อยละ (100.0)	จำนวน (N=382)	ร้อยละ (100.0)
1. การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางไทร	294	76.96	88	23.04
2. การดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางไทร	266	69.63	116	30.37
3. การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางไทร	270	70.68	112	29.32

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ประชาชนรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคงฯ สูงสุด คือ การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางไทร คิดเป็นร้อยละ 76.96 รองลงมา คือ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางไทร คิดเป็นร้อยละ 70.68 และต่ำสุด คือ การดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางไทร คิดเป็นร้อยละ 69.63 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมประชาชนรู้/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล “ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

ข้อมูล “ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ทำการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (จำนวน) และคำนวณค่าร้อยละตามตารางที่ 4.8 ดังนี้

ตารางที่ 4.8 จำนวน และร้อยละของข้อมูล “ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด
จำแนกตามช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน นักพัฒนาในพื้นที่	325	46.23
2. ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน/คนรู้จัก นักเรียน	88	12.52
3. โทรศัพท์ จานดาวเทียม / เคเบิลทีวี	47	6.69
4. วิทยุชุมชน เสียงตามสาย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น	96	13.66
5. สื่อโซเชียล (ไลน์ เฟสบุ๊ก เว็บไซต์) ป้ายโฆษณา/ประชาสัมพันธ์	71	10.10
6. เอกสารของโครงการ/เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน ปปส.ภาค 7	72	10.24
7. อื่น ๆ	4	0.57
รวม	703	100.00

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน สูงที่สุด คือ รับรู้จากผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชนนักพัฒนาในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 46.23 รองลงมา คือ รับรู้จากวิทยุชุมชนเสียงตามสาย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 13.66 และต่ำที่สุด คือ รับรู้จากอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 0.57 แสดงให้เห็นว่าผู้นำกับการสื่อสารในระดับท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมของโครงการ

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล “ความพึงพอใจ” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

ข้อมูล “ความพึงพอใจ” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่จำแนกไว้ตามตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการแปลผลของข้อมูลความพึงพอใจของประชาชนต่อกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคงพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทร

รายการ	มาก	ปานกลาง	น้อย	(\bar{x})	SD	ระดับความพึงพอใจ
	3	2	1			
1. การค้นหาผู้ขายยาเสพติด	108	220	54	2.14	0.64	ปานกลาง
2. การคัดกรองกลุ่มเสี่ยง-กลุ่มมีปัญหา	85	235	62	2.06	0.62	ปานกลาง
3. การบำบัดฟื้นฟูผู้ขายยาเสพติด	88	218	76	2.03	0.66	ปานกลาง
4. การติดตามช่วยเหลือผู้ขายยาเสพติด	85	212	85	2.00	0.67	ปานกลาง
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบำบัดรักษาผู้ขายยาเสพติด	104	205	73	2.08	0.68	ปานกลาง
6. คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ	137	137	108	2.08	0.80	ปานกลาง
7. การสร้างการรับรู้การป้องกันยาเสพติด	116	169	97	2.05	0.75	ปานกลาง
8. การจัดเวทีประชาคม ค้นหาและคัดแยกผู้เสพยาอย่างสันติวิธี	103	167	112	1.98	0.75	ปานกลาง
9. การรับรองสถานะครัวเรือน	108	172	102	2.02	0.74	ปานกลาง
10. การพัฒนาเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน	118	153	111	2.02	0.78	ปานกลาง
11. การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ธารรงค์	131	182	69	2.16	0.71	ปานกลาง
12. การดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในโรงเรียน	158	176	48	2.29	0.68	ปานกลาง
13. การจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชน	162	172	48	2.30	0.68	ปานกลาง
14. การเฝ้าระวังในโรงเรียน	147	182	53	2.25	0.68	ปานกลาง
15. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด	129	198	55	2.19	0.67	ปานกลาง
16. การประชาสัมพันธ์โครงการตำบลมั่นคงฯ	105	200	77	2.07	0.69	ปานกลาง

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

รายการ	มาก	ปานกลาง	น้อย	(\bar{x})	SD	ระดับความพึงพอใจ
17. การจัดประชุม อบรมตามโครงการตำบลมั่นคงฯ	117	177	88	2.08	0.73	ปานกลาง
18. การส่งเสริมและสนับสนุนตามโครงการตำบลมั่นคงฯ	113	180	89	2.06	0.73	ปานกลาง
19. การป้องกัน บำบัด พื้นฟูตามโครงการตำบลมั่นคงฯ	102	187	93	2.02	0.72	ปานกลาง
20. การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด	123	182	77	2.12	0.71	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย				2.10		ปานกลาง
ร้อยละความพึงพอใจ				69.99		

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.10 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.98 – 2.30 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด โดยสูงที่สุด คือ มีความพึงพอใจการจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชน (\bar{x} = 2.30) รองลงมา คือมีความพึงพอใจการดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในโรงเรียน (\bar{x} = 2.29) และต่ำที่สุด คือ มีความพึงพอใจการจัดเวทีประชาคม ค้นหาและคัดแยกผู้เสพ (\bar{x} = 1.98) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการสร้างพื้นที่ปลอดภัย ยาเสพติดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโทรัดพึงพอใจมากที่สุดและอาจเป็นไปได้ว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโทรัดคาดหวังมากที่สุดด้วย

3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล “ทัศนคติ” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรต์

ข้อมูล “ทัศนคติ” ของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรต์ ทำการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วทำการแปลผลตามเกณฑ์ที่จำแนกไว้ตามตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการแปลผลของข้อมูลทัศนคติของประชาชนต่อผลการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรต์

รายการ	มาก	ปานกลาง	น้อย	(\bar{x})	SD	ระดับทัศนคติ
	3	2	1			
1. หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ได้ชี้แจงโครงการตำบลมั่นคงฯ ให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน รับรู้อย่างทั่วถึง	136	194	52	2.22	0.67	ปานกลาง
2. โครงการตำบลมั่นคงฯ มีแผนงาน กิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน	122	196	64	2.15	0.68	ปานกลาง
3. โครงการตำบลมั่นคงฯ ทำให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาสถานประกอบการ และหมู่บ้าน/ชุมชน	127	200	55	2.19	0.66	ปานกลาง
4. โครงการตำบลมั่นคงฯ ดำเนินงานโดยใช้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	136	182	64	2.19	0.70	ปานกลาง
5. หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	143	189	50	2.24	0.67	ปานกลาง
6. ชุม ชรบ. ได้เฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้อย่างทั่วถึง	137	159	86	2.13	0.75	ปานกลาง
7. โครงการตำบลมั่นคงฯ มีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	128	166	88	2.10	0.75	ปานกลาง
8. สื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ช่วยเหลือปัญหายาเสพติดในชุมชนลดลง	133	184	65	2.18	0.70	ปานกลาง

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายการ	มาก	ปานกลาง	น้อย	(\bar{x})	SD	ระดับทัศนคติ
	3	2	1			
9. หน่วยงานในพื้นที่ตำบลบางไทรด์ทุกส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อลดระดับความเดือดร้อน และสร้างพื้นที่ปลอดภัยจากยาเสพติด	132	166	84	2.13	0.74	ปานกลาง
10. การบังคับใช้กฎหมาย การป้องกัน การบำบัดฟื้นฟู ในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ทำให้ลดระดับปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ตำบลบางไทรด์	139	176	67	2.19	0.71	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย				2.17		ปานกลาง
ร้อยละทัศนคติ				72.41		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อผลการดำเนินโครงการตำบลมั่นคงฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 2.17 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.10 – 2.24 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด โดยสูงที่สุด คือ มีทัศนคติว่า หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ($\bar{x} = 2.24$) รองลงมา คือ มีทัศนคติว่า หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ได้ชี้แจงโครงการตำบลมั่นคงฯ ให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน รับรู้อย่างทั่วถึง ($\bar{x} = 2.22$) และต่ำที่สุด คือ มีทัศนคติว่า โครงการตำบลมั่นคงฯ มีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ($\bar{x} = 2.10$) แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลบางไทรด์ให้ความสำคัญกับหน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด สรุปได้ดังนี้

4.1 การดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด มีข้อเสนอแนะให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด ภาค 7 ควรดำเนินการดังนี้

4.1.1 ด้านกรรมการและสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ และกระบวนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินแก่คณะกรรมการและสมาชิกตั้งแต่ระยะเริ่มต้นและต่อเนื่องเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ส่งเสริมให้คณะกรรมการและสมาชิกมีจิตอาสาในการพัฒนาอย่างจริงจัง

3) สนับสนุนให้มีการประชุมกรรมการและสมาชิกเป็นประจำเพื่อวางแผนและพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้กับกองทุนแม่ของแผ่นดินที่ประสบความสำเร็จเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง

4.1.2 ด้านการบริหารจัดการเงินกองทุนแม่ของแผ่นดิน

สร้างเสริมความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินกองทุนแม่ของแผ่นดินตามหลักการบัญชีและการเงิน และหลักธรรมาภิบาล

4.1.3 ด้านการจัดกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1) ประสานให้ภาคีเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกิจกรรมต่อเนื่อง

2) พัฒนา/บูรณาการกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านโดยให้กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นศูนย์กลางเพื่อสร้างการรับรู้และการเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด

4.1.4 ด้านการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมกองทุนแม่ของแผ่นดิน

1) สนับสนุนให้กรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับเงินอุดหนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชน

2) ผลักดันให้มีการบรรจุแผนการขับเคลื่อนงานกองทุนแม่ของแผ่นดินไว้ในแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาตำบล และแผนบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อจะได้มีงบประมาณรองรับในการทำงาน

3) อุดหนุนงบประมาณให้กับกองทุนแม่ของแผ่นดินเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.5 ด้านการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินในฐานะศูนย์กลางของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน/ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ส่งเสริมให้กองทุนแม่ของแผ่นดินเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนด้วยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ พัฒนาและสนับสนุน รวมถึงการแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมในหมู่บ้านเพื่อช่วยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ส่งเสริมอาชีพ สร้างภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติด รักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งในภาพรวมของหมู่บ้าน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อถ่ายทอดแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ และสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในชุมชน

4.1.6 ด้านอื่น ๆ

ติดตาม ช่วยเหลือ และประเมินผลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่หมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

4.2 การบำบัดรักษาผู้ใช้ผู้เสพยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) ในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ ภายใต้อำเภอตำบลบางโพธิ์ พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ มีข้อเสนอแนะให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด ภาค 7 ควรดำเนินการดังนี้

4.2.1 ด้านรูปแบบ กลไก และวิธีการดำเนินงาน

1) บูรณาการการดำเนินงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะการให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทด้วยความพร้อมและให้ความร่วมมือ และการจัดโครงการควรให้เป็นรูปธรรมมากกว่าการจัดประชุมเชิงบรรยาย

2) ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุก ๆ ส่วนยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อความโปร่งใส จริงใจต่อการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และต้องไม่หาประโยชน์จากการปราบปรามยาเสพติด

3) ประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานอย่างจริงจังโดยสร้างการศึกษาเพื่อป้องกันยาเสพติดแห่งชาติ ให้ผู้ติดยาเลิกทำ และมีรายได้

4) ร่วมกิจกรรมชุมชนและสร้างกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อการหนุนเสริมการพัฒนาที่เข้มแข็ง

4.3 การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ใต้ ภายใต้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ใต้ มีข้อเสนอแนะให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามปัญหา ยาเสพติด ภาค 7 ควรดำเนินการดังนี้

4.3.1 ด้านการบริหารโครงการ

1) ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงนโยบาย แนวทาง และหารือร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่และชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานขับเคลื่อนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการ/คณะทำงานจากทุกฝ่าย มอบหมายส่วนงานที่สามารถดำเนินงานตามขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของตนเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน

2) พัฒนาการดำเนินงานสู่พื้นที่ใกล้เคียง และพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้มีผลการดำเนินการป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติดที่มากขึ้น

4.3.2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรม

ประสานและสนับสนุนให้หน่วยงานในสำนักงาน ปปส.ภ.7 และหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบล บางโพธิ์ใต้ได้ร่วมกับสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน และ นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมให้ความรู้ใน โรงเรียน กิจกรรม อบรม/ฝึกอบรม รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนสื่อเกี่ยวกับสารเสพติด วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการจัด กิจกรรมของโรงเรียนที่เป็นประโยชน์กับนักเรียน

บทที่ 5 สรุป บทวิเคราะห์ และข้อเสนอเชิงนโยบาย

การวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการและผลกระทบ รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินโครงการ กลุ่มเป้าหมายในการประเมินผล ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ผู้นำกลุ่มองค์กรหรือชุมชน จำนวน 60 คน และประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 หมู่บ้าน ในตำบลบางโหนด จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจ และทัศนคติ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด เป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้ในโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ที่ระบุให้มีการติดตามประเมินผลโครงการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลย้อนกลับ (feed back) เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการบริหารจัดการโครงการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการทั้งภาพรวมของการดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด และโครงการย่อย 3 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโหนด 2) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโหนด และ 3) โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโหนด ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินบริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินโครงการตำบลมั่นคงพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

ผลการศึกษา พบว่า บริบทโดยภาพรวมนั้นตำบลบางโหนด อำเภอเมืองสมุทรสาครเป็นพื้นที่ชนบทกึ่งเมือง ตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมสำคัญ เป็นแหล่งอุตสาหกรรม เป็นแหล่งพักพิงของแรงงานข้ามชาติ เป็นแหล่งเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจระดับประเทศ เป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาทั้งจากภาครัฐและเอกชน และเป็นพื้นที่เสี่ยงด้านยาเสพติด ส่วนบริบททางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ ได้แก่

สภาพทางภูมิศาสตร์ที่มีเส้นทางการคมนาคมสายหลักและสายย่อยในหมู่บ้านที่เป็นเส้นทางเสี่ยงที่ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม และบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ ได้แก่ ประชากรที่ประกอบอาชีพเป็นแรงงานภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม และพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ มีบริบททางสังคมที่สำคัญที่อาจนำมาใช้เป็นปัจจัยในการกำหนดแผนการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคงฯ ต่อไป คือ กลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ดังนั้นการดำเนินงานโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชนที่สามารถใช้บริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยกำหนดกิจกรรมพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินผลผลิตจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์

ผลการศึกษา พบว่า

2.1 จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ระดับบุคคล/ระดับองค์กร พบว่า เมื่อคิดผลรวมจำนวนเป้าหมาย 272 คน มีผู้เข้าร่วม 231 คน คิดเป็นร้อยละ 85 แสดงให้เห็นว่าโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ และโครงการย่อยทั้ง 3 โครงการ นั้นมีผู้เข้าร่วมใกล้เคียงกับจำนวนเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในโครงการนั้นได้ระบุตัวบุคคลในแต่ละองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้ค่อนข้างครอบคลุมกับกิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ และมีการประชาสัมพันธ์โครงการเฉพาะกลุ่มเป้าหมายได้ และเมื่อจำแนกจำนวนผู้เข้าร่วมตามองค์กร พบว่า องค์กรที่เข้าร่วมตามลำดับสูงสุดไปต่ำสุดคือ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคประชาชนและท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน แสดงให้เห็นว่าจำนวนองค์กรทั้ง 3 ส่วนที่เข้าร่วมนั้น องค์กรภาครัฐมีจำนวนมากที่สุดซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์และนโยบายภาครัฐ และให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ และการที่มีองค์กรภาคประชาชนและท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชนร่วมด้วยนั้นเป็นการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์

2.2 จำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อนโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ ใน 3 โครงการ/กิจกรรม พบว่า เมื่อคิดผลรวมจำนวนผู้เข้าร่วม 139 คน มีผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะ 45 คน โดยมีจำนวนผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะตามลำดับสูงสุดไปต่ำสุดคือ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา และในการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะยังมีจำนวนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าในการดำเนินโครงการนั้นมีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานให้กับผู้เข้าร่วมโครงการได้ไม่มากนัก หรืออาจมีข้อจำกัดอื่นในการดำเนินโครงการ เช่น ไม่มีหลักสูตรฝึกอบรมหรือคู่มือ

การดำเนินงานเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้มีความรู้ความเข้าใจที่ดีขึ้นจนทำให้สามารถร่วมดำเนินโครงการได้อย่างดียิ่งขึ้น

2.3 จำนวนระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้านชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้น พบว่า มีจำนวนระบบหรือนวัตกรรมตามลำดับสูงสุดไปต่ำสุดคือ ระบบหรือนวัตกรรมในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ระบบหรือนวัตกรรมในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา และระบบหรือนวัตกรรมในการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTX) ซึ่งทั้ง 3 โครงการ/กิจกรรมนั้น พบว่า มีเพียง 12 กิจกรรม แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาระบบหรือนวัตกรรมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมนั้น ๆ ยังมีจำนวนน้อยและอาจเป็นไปได้ว่าอาจไม่เพียงพอที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด

2.4 จำนวนการจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติด พบว่า ตั้งแต่เดือนมกราคม – พฤศจิกายน 2563 มีสถิติการจับกุมผู้ค้าลดลง และมีสถิติการจับกุมผู้เสพยาเสพติดเพิ่มขึ้นจากปี 2562 แสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการอาจจะมีส่วนทำให้สถิติการจับกุมผู้ค้าลดลง แต่การที่สถิติการจับกุมผู้เสพยาเสพติดเพิ่มขึ้นนั้น อาจเป็นไปได้ว่าวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีอยู่นั้นยังไม่เพียงพอ

3. การประเมินผลกระทบจากโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด

3.1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 หมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลบางโหนด จำนวน 382 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยเฉลี่ยแล้วจะมีอายุตั้งแต่ 40 ขึ้นไป ซึ่งส่วนมากจะมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน และในภาพรวมประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโหนดได้ร่วมกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคงฯ

3.2 การรับรู้ข้อมูลและช่องทางการรับรู้

พบว่า การรับรู้ข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด ส่วนมากจะรับรู้ข้อมูลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโหนด โดยช่องทางการรับรู้ข้อมูล คือ การรับรู้จากผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน/นักพัฒนาในพื้นที่ ในภาพรวมประชาชนรู้/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนด และแสดงให้เห็นว่าผู้นำกับการสื่อสารในระดับท้องที่/ท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมของโครงการ

3.3 ความพึงพอใจ

พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมของโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัย ยาเสพติด ตำบลบางโหนดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ย เรียงลำดับจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด โดยสูงที่สุดคือ การจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชน รองลงมาคือ การดูแลช่วยเหลือเด็กและ

เยาวชนในโรงเรียน และต่ำที่สุดคือ การจัดเวทีประชาคม ค้นหาและคัดแยกผู้เสพ และแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์พิ่งพอใจมากที่สุดและอาจเป็นไปได้ว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์คาคหวางมากที่สุดด้วย

3.4 ทศนคติ

พบว่า ประชาชนมีทัศนคติต่อโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด โดยสูงที่สุดคือ มีทัศนคติว่า หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมาคือ มีทัศนคติว่า หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนได้ชี้แจงโครงการตำบลมั่นคงฯ ให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน รับรู้อย่างทั่วถึง และต่ำที่สุดคือ มีทัศนคติว่า โครงการตำบลมั่นคงฯ มีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ รายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ให้ความสำคัญกับหน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชนและการพัฒนาคุณภาพชีวิต

บทวิเคราะห์

จากการวิจัยติดตามประเมินผลโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโพธิ์ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การประเมินบริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม พบว่า พื้นที่ตำบลบางโพธิ์ เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาครมีสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจจึงทำให้ภาครัฐมุ่งพัฒนาให้เป็นเขตเศรษฐกิจหน้าด่านของกรุงเทพมหานครจนเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมแบบเกษตรกรรมสู่สังคมวัฒนธรรมแบบอุตสาหกรรมซึ่งนับว่าเป็นการทำ “ให้ชนบทกลายเป็นเมือง” และจากสภาพชนบทกึ่งเมืองของพื้นที่ตำบลบางโพธิ์ทำให้การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนเกิดปัญหาอุปสรรคเพราะมีเงื่อนไขที่เป็นสภาพการณ์ทางสังคมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น ความต้องการของประชาชนในพื้นที่และความจำเป็นของการพัฒนาทั้งจากภาครัฐและประชาชน สิ่งดังกล่าวนี้มักเป็นสิ่งที่มียู่ง่อนที่จะเริ่มโครงการพัฒนาเสมอ ดังนั้นการที่จะดำเนินการใด ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จากผลการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า ในตำบลบางโพธิ์มีทุนชุมชนที่สำคัญคือ ทุนทรัพยากร ทุนทางปัญญา และทุนทางสังคม โดยเฉพาะทุนทางสังคมที่เป็นกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมทั้งภาคประชาชนและท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐ ซึ่งอาจเป็นผลที่เกิดจากการเป็นชนบทกึ่งเมืองและเมื่อสำรวจกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมและจะเห็นได้ว่าเป็นกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมที่เกิดทั้งจากภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาค การท่องเที่ยวและบริการ จึงเป็นไปได้ว่า หากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 จะดำเนินการโครงการตำบลมั่นคงฯ ต่อไปในปีงบประมาณ 2564 ได้ดำเนินโครงการบนฐานทุนทางสังคม

ที่เป็นกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในตำบลบางโทรัดโดยการเชื่อมประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยกิจกรรมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และการพัฒนาคุณภาพสังคมที่เป็นการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมก็จะทำให้ตำบลบางโทรัดเป็นตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด เพราะกระบวนการดังที่กล่าวนี้เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืนตามนโยบายรัฐและกรอบยุทธศาสตร์ชาติ และส่งเสริมให้กลไกในแต่ละภาคส่วนในตำบลบางโทรัดสามารถเข้ามามีส่วนร่วมโดย ปปส.ภ.7 ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักที่สามารถอำนวยความสะดวกและสนับสนุนการทำงานในพื้นที่ ทั้งยังเป็นการพัฒนาที่รองรับการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศตามนโยบายจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับที่อภิชัย พันธเสน (2539) ได้กล่าวไว้ว่า “เป้าหมายของการพัฒนาควรเน้นที่การเพิ่มและพัฒนาศักยภาพและความสามารถของชุมชน” และการทำงานแบบมีส่วนร่วมกับประชาชนนั้น (อรุณี เวียงแสง และคนอื่น ๆ. 2548: 10-12, 24) ต้องเชื่อมั่นและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นคน เชื่อมั่นในศักยภาพขององค์กรชาวบ้าน เชื่อมั่นในความร่วมมือและยอมรับความหลากหลายทางความคิด เชื่อมั่นในแนวทางการพัฒนาที่ยืด “คน” และ “ทรัพยากรธรรมชาติ” เป็นสำคัญ เพราะการทำงานพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องทั้งกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องให้ได้ทราบเงื่อนไข ข้อจำกัด และศักยภาพของกันและกันเพื่อปรับปรุงงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการโดยมีหลักในการออกแบบกระบวนการพัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม 3 ขั้นตอน คือ กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผน กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และกระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. การประเมินผลผลิตจากโครงการ พบว่า มีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัดระดับบุคคล/ระดับองค์กร จำนวนเป้าหมาย 272 คน มีผู้เข้าร่วม 231 คน โดยมีจำนวนองค์กรที่เข้าร่วมสูงสุดคือ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคประชาชนและท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชน ตามลำดับมีจำนวนผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานและขับเคลื่อน 3 โครงการ/กิจกรรม จำนวน 45 คน จากจำนวนผู้เข้าร่วม 139 คน และเป็นจำนวนของผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา และในการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) ตามลำดับ มีจำนวนระบบหรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่หมู่บ้านชุมชนและภาคีความร่วมมือร่วมกันสร้างและพัฒนาขึ้นในการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน ในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษา และในการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) ตามลำดับ และในปี 2563 มีจำนวนการจับกุมผู้ค้าลดลงและจำนวนผู้เสพยาเสพติดเพิ่มขึ้นจากปี 2562 จากผลการศึกษาวิจัยนี้ พบว่าสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ได้ดำเนินโครงการโดยใช้เวทีในระดับพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจแนวทางดำเนินงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในหมู่บ้าน/ชุมชน สถานประกอบการ และสถานศึกษา ตามแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ที่กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ และทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้เมื่อดูผลผลิตที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่กล่าวว่า ผลผลิต (Product) ที่ได้จากการดำเนินโครงการ ทำให้ประเมินได้ว่าโครงการประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ อย่างไร เพียงไร โดยพิจารณาจากผลที่ได้รับว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือดูว่าผลจากโครงการคุ้มค่าหรือไม่

3. ผลกระทบจากโครงการ พบว่า ข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 หมู่บ้าน/ชุมชนในตำบลบางโทรัด จำนวน 382 คนนั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยเฉลี่ยแล้วจะมีอายุตั้งแต่ 40 ขึ้นไป ซึ่งส่วนมากจะมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่ไม่มีตำแหน่งในชุมชน และได้เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการบางครั้ง ด้านการรับรู้ข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับโครงการตำบลมั่นคงฯ พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด ส่วนมากจะรับรู้ข้อมูลการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโทรัด โดยช่องทางการรับรู้ข้อมูล คือ การรับรู้จากผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน/นักพัฒนาในพื้นที่ ด้านความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคงฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด โดยสูงที่สุดคือ การจัดกิจกรรมเด็กและเยาวชน รองลงมาคือ การดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในโรงเรียน และต่ำที่สุดคือ การจัดเวทีประชาคม ค้นหาและคัดแยกผู้เสพ ด้านทัศนคติของประชาชนต่อโครงการตำบลมั่นคงฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด โดยสูงที่สุดคือ มีทัศนคติว่า หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รองลงมาคือ มีทัศนคติว่า หน่วยงานในพื้นที่และผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน ได้ชี้แจงโครงการตำบลมั่นคงฯ ให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนรับรู้อย่างทั่วถึง และต่ำที่สุดคือ มีทัศนคติว่า โครงการตำบลมั่นคงฯ มีส่วนสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพรายได้ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากผลการศึกษาวิจัยนี้ พบว่า โครงการตำบลมั่นคงฯ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความพึงพอใจและทัศนคติต่อโครงการในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นความพึงพอใจและทัศนคติที่อยู่ในระดับกลาง อาจเป็นไปได้ว่า โครงการตำบลมั่นคงฯ นั้นเพิ่งได้ดำเนินการในระยะแรกคือการทำความเข้าใจแนวทางดำเนินงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในหมู่บ้าน/ชุมชน สถานประกอบการ และสถานศึกษา ทั้งยังดำเนินการในท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) จึงทำให้ ปปส.ภ.7 ยังไม่สามารถดำเนินโครงการในส่วนของการจัดตั้งกลไกระดับตำบลเพื่อดำเนินการสำรวจและจัดทำแผนโดยพิจารณาในทุกมิติที่เกี่ยวข้อง แต่หาก ปปส.ภ.7 ได้วิเคราะห์ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินโครงการที่ผ่านมาเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการครั้งต่อไปตามความเหมาะสมของปัจจัยต่าง ๆ ในพื้นที่ตำบลบางโทรัด ตลอดจนจนระบบการบริหารจัดการเชิงบูรณาการกับภาคีหลักแล้วจะทำให้สามารถวิเคราะห์หาทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่และเหมาะสมกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคม

วัฒนธรรมของตำบลบางโหนดจนสามารถดำเนินโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่กล่าวว่า การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการตรวจสอบความพร้อม ความเหมาะสมของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ ตลอดจนระบบการบริหารระบบการจัดการ ทำให้เกิดความสามารถในการวิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดกับทรัพยากรที่มีอยู่ และเป็นทางเลือกที่มีโอกาสทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการได้มากที่สุด และการประเมินกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินการดำเนินการเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าการดำเนินงานตามโครงการนั้นจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรเพื่อที่จะสามารถทำการปรับปรุงแก้ไขได้ทันเวลาที่

จากการวิจัยครั้งนี้และผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าบริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาโครงการและกิจกรรม เพราะเป็นสภาพการณ์ที่มีอยู่ก่อนการดำเนินโครงการ และที่สำคัญเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น ความต้องการของประชาชนในพื้นที่และความจำเป็นของการพัฒนา จึงเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการกำหนดกระบวนการและเป้าหมายของการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนา ส่วนผลผลิตและผลกระทบที่เกิดขึ้นในระหว่างและหลังการดำเนินโครงการนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องต่อยอดสืบสาน และพัฒนาให้เป็นผลที่เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุดต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวทางโครงการตำบลมั่นคงฯ โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ

ดังนั้น สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ควรจัดให้มีวิธีการที่ส่งเสริมให้เกิดกลไกร่วมทั้งภาคประชาชนและท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐเพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการเชิงบูรณาการทั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในแผนงาน โครงการ/กิจกรรม งบประมาณ ทรัพยากรและพื้นที่โดยไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในกระบวนการพัฒนาเพื่อทำให้การดำเนินโครงการตำบลมั่นคงฯ ได้บรรลุเป้าหมายในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดและทำให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้พัฒนาสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการระดับบุคคลส่วนใหญ่มาจากภาคประชาชนและท้องถิ่น ส่วนระดับองค์กรที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นองค์กรภาครัฐ มีผู้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการดำเนินงาน สร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา สถานประกอบการ และในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งมีระบบหรือนวัตกรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมถึงประชาชนในพื้นที่ตำบลบางไทรต์มีความพึงพอใจและทัศนคติ ต่อโครงการตำบลมั่นคงฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อให้โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัย ยาเสพติด ตำบลบางไทรต์ สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้นตาม แผนงานเสริมสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการป้องกันยาเสพติดที่มุ่งให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา สถานประกอบการ และหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนำไปสู่ตำบลมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเพื่อรองรับ แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2564 ตามแนวทางปรับสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสม คณะผู้วิจัยจึงนำผลการวิจัยในครั้งนี้เสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการตำบล มั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางไทรต์ ดังนี้

1) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ควรใช้บริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม เป็นเงื่อนไขในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการดำเนินโครงการ/กิจกรรมโดยเฉพาะสภาพทางภูมิศาสตร์และ นโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจระดับจังหวัด กลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมทั้งภาคประชาชนและ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐ รวมถึงนโยบายการพัฒนาด้านสังคมวัฒนธรรมระดับจังหวัด

2) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ควรจัดกระบวนการเรียนรู้และทำให้เกิดกลไก และระบบการทำงานร่วมกันกับภาคประชาชนและท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐเพิ่มมากขึ้นโดยเน้นที่ “กระบวนการ วิธีการ/การจัดการ และเครื่องมือ” ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเพื่อทำให้เกิดผลผลิต จากโครงการที่สามารถวัดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้มากยิ่งขึ้น

3) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ควรเชื่อมประสานให้ภาคประชาชนและท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมโดยเฉพาะการวางแผนเชิงบูรณาการ ทั้งระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล จังหวัด และระดับภาค (ปปส.ภ.7) และเสริมหนุนให้ประชาชนในพื้นที่ ตำบลบางไทรต์เรียนรู้กระบวนการพัฒนาผ่านกิจกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมทั้งภาคประชาชนและ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐเพื่อให้เกิดผลกระทบจากโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิต ของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

4) สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ควรนำเสนอขบอดหนุนให้ภาคประชาชนและ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐรับทราบและอนุมัติให้โดยเฉพาะขบอดหนุนโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอเชิงการพัฒนา

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7 ควรดำเนินโครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโหนดในระยะต่อไปโดยการประชุมเครือข่ายทั้งภาคประชาชนและท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาครัฐร่วมดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน การบำบัดรักษาผู้ใช้ผู้เสพยาเสพติดโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อร่วมพัฒนา/สร้างกลไกและระบบการทำงานร่วมกันโดยเน้นที่ “กระบวนการ วิธีการ/การจัดการ และเครื่องมือ” ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อร่วมวางแผนเชิงบูรณาการทั้งระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ตำบล จังหวัด และระดับภาค (ปปส.ภ.7) โดยใช้บริบททางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรมเป็นเงื่อนไขในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการดำเนินโครงการ/กิจกรรม และจัดสรรงบประมาณโครงการ/กิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนอย่างยั่งยืน โดยอาจยึดกระบวนการดำเนินงานดังนี้

- 1) จัดตั้งกลไกระดับตำบลและวางระบบการทำงานโดย ปปส.ภ.7 เป็นศูนย์อำนวยการ หมู่บ้าน/ชุมชน สถานประกอบการ และสถานศึกษาเป็นศูนย์ปฏิบัติการ องค์กรและเครือข่ายทางสังคมเป็นหน่วยเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา
- 2) จัดประชุมวางแผนพัฒนาตำบลมั่นคงบางโหนด (1 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี)
- 3) จัดอุดหนุนงบประมาณและร่วมขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ
- 4) จัดระบบการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผล
- 5) จัดประชุมสรุปรายงานผลรายไตรมาส และพัฒนา/ปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ/การจัดการ และเครื่องมือ
- 6) จัดเวทีมหกรรมประจำปีนำเสนอและวิเคราะห์ผลการพัฒนาเพื่อเผยแพร่และขยายผลสู่พื้นที่ระดับภาค

3. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการทบทวนวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมในตำบลบางโหนด ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมวัฒนธรรม หรือกระบวนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยยาเสพติดของกลุ่มและองค์กรเครือข่ายทางสังคมในตำบลบางโหนด

2) ควรมีการทบทวนวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ “คอมมิวนิตี้นี้แรงงานข้ามชาติ” ในตำบลบางโหนดที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมในชนชาติเดียวกันและมีความเชื่อมโยงทั้งในระดับหมู่บ้าน ท้องถิ่น และข้ามจังหวัดใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ นนทปัทมดูลย์. (2538). **นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิศา ชูโต. **การประเมินโครงการ**. (2527). กรุงเทพฯ: ธรรมสารการพิมพ์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2529). **การวิจัยประเมินผล : หลักการและกระบวนการ**. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2544) **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2536). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มทพ.
- สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2563). **แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) (ฉบับทบทวน) (รอบปี พ.ศ. 2564)**. สมุทรสาคร: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7. **โครงการตำบลมั่นคง พื้นที่ปลอดภัยยาเสพติด ตำบลบางโทรัด**. ปีงบประมาณ 2563.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7. **โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางโทรัด**. ปีงบประมาณ 2563.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7. **โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx) พื้นที่ตำบลบางโทรัด**. ปีงบประมาณ 2563.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7. **โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางโทรัด**. ปีงบประมาณ 2563.
- อรุณี เวียงแสง และคณะ. (2548). **การติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทยออฟเซต.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). **พัฒนาชนบทไทย: สมุทัยและมรรค แนวคิด ทฤษฎี และภาพรวมของการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- Provus, M. (1969). "Evaluation of Ongoing Programs in the Public School System." Pp. 242-283 in Ralph Tyler (ed.) *Educational Evaluation: New Roles, New Means*. Chicago: National Society for the Study of Education.
- Popham WJ. (1975). **Education Evaluation**. NJ : Hall, Inc.
- Stake, R.E. (1967). **The Countenance of Educational Evaluation**. Teachers College Record.

ภาคผนวก

คณะผู้วิจัย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (มหาวิทยาลัยชีวิต)

ที่ปรึกษาโครงการ

อธิการบดีสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
รองอธิการบดี
คณบดีคณะศิลปศาสตร์

หัวหน้าโครงการ

อาจารย์ศุภกร ครูการเกษตร คณะศิลปศาสตร์

รองหัวหน้าโครงการ

อาจารย์อภิชาติ มหาราชเสนา คณะศิลปศาสตร์

ฝ่ายประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลบางไทร

อาจารย์ภูมิใจ ไร่ดี คณะศิลปศาสตร์
อาจารย์อภิชาติ มหาราชเสนา

ฝ่ายประเมินผลโครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดินพื้นที่ตำบลบางไทร

อาจารย์ศุภกร ครูการเกษตร
อาจารย์นัชชาพร ชวนใช้ คณะศิลปศาสตร์

ฝ่ายประเมินผลโครงการขับเคลื่อนการดำเนินการบำบัดรักษาโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง (CBTx)

พื้นที่ตำบลบางไทร

อาจารย์กรรณิกา ปัญญาวงศ์ คณะศิลปศาสตร์ และสำนักวิชาการและวิจัย
อาจารย์สุรศักดิ์ สุขมาก คณะศิลปศาสตร์ และสำนักวิชาการและวิจัย

ฝ่ายประเมินผลโครงการขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยของสถานศึกษาในพื้นที่ตำบลบางไทร

อาจารย์ชมพูนุท แยมสรวล สำนักวิชาการและวิจัย
อาจารย์วัชร อรุณราช คณะศิลปศาสตร์

ผู้ช่วยนักวิจัยและประสานงานพื้นที่

นางสาวเปรี๊ยะเดือน ประเสริฐศักดิ์	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7
นายสรวิทย์ พรหมแสง	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7
นายคุณากร ไชยเสน	สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 7
นางสาวอวยพร สงแก้ว	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร
นายคงกฤษ สุขสาคร	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร
นางสาวศรีประภา ศรีสำราญ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร

